

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Commentarius in VIII libr. philosophicorum Arist.
exceptus a Michael Schweizer, mon. Salemitani professo -
Cod. Ettenheim-Münster 359**

Specius, Johannes

[S.l.], 1596

In librum 2da physicorum

[urn:nbn:de:bsz:31-132384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-132384)

est illas simpliciter dicitur auctibus perfectiores esse in forma
 simpliciter; Quibus auctibus dicitur quod sunt perfectio
 ra quatuor se: se in simpliciter dicitur auctibus & in suo genere
 perfecta & completa sunt. In extenuatione unius dicitur
 quasi titulis honorata est in simpliciter forma: De n. spec.
 2io art. Quod quod erat esse ut dicitur non quod sit tota
 rei dicitur sed quod sit per se potior dicitur. De arte,
 10a. Perfectio habita seu ut alij vocabulo non per
 fedehabita. De quoq; exemplar, terminus, forma
 eter, finis, lux. Item apud Platone uera existit
 simulachrum diuinae uera participata similitudine di
 uina quam proles. Artes in phys. cult. uocat illam
 diuinam quam bonum & appetibile et quod loge fons. Leg. Prof. Coimbra &
 peruenit. loco in libro citato de peruenit lib. 6. et de Coimbra.
 710 est.

Varia forma uera

Leg. Prof. Coimbra & peruenit.

In Librum 2to physi
 Cocum

Uir sit scilicet fateri in 2do libro non quoniam inter
 auctores optime Coimbra: fateri institutum explicat
 utly propositum illi esse xio et maq & forma tm
 ut censuit. Philosophus negat et sine efficiente du
 tapat ut existimant simpliciter sunt maq &

Quod dicitur fateri sit fateri.

forma quatenus nata sit; tu' uni accipim' t' oibz
 & caeterum quibus tractare; quippe cum in h'is
 ta libri huius explicatio generalis. Idem uero uide
 Tol. cui dicitur h'ic explicatio in 1° libro gene
 rationis & institutionis rerum naturarum, principis in
 hoc 2do agere et principis uoluntatis quae sequuntur
 res naturales sunt postea in 3° de ipso motu dicitur,
 De ditione uero uoluntatis: Ditione libri uide apud Tol. Quod uero in
 re naturae scilicet et causis disputet in prooemio con
 inb'it et clarant. Ea uero occasione tractat h'ic
 quos et causas per uicem nempe et casu & fortuna
 quibus & et monstris explicari solent quae monstrata sunt
 quaedam quasi causam potest. Porro circa principia
 huius 2^{di} libri multa questiones in h'is explicatio
 nos ea quae potioribus sunt mouenti quibus quae h'ic
 comprehendens quare per naturam & da naturam emulan
 artem explicabitur.

De Natura

Quarta pars

Hic uulgo tunc per se ipso quos per se naturam uoluntatis
 uaria scilicet ut indicantur. Deinde 17. et 18. Tol. et
 in 2do 17. et 18. fundamentis 10. & 2. de planitie uero

dicantur combr: eode modo lib. quart: Nos p ipate
 teorū uolūptis abarentes uolūptis nāc uocē pro
 quōmō pūcipio mīxseō p se moty uingū rei nā
 turālit. Hāc nāc dāu adeo manifestū est ut
 Actes cap. uolūptū eē asserat si qd nāc, tūon
 fero uelit: Et tūm à priori dēuō p rē negt
 à posteriori p qdēn fieri tū id nō dōt cūm
 nāc eē ut ex ipis terminib notū sit. Nāc
 q d ditation hīs uerbis expliat Actes et textu 3:

Nāc ē pūcipiū moty & getis eig in quo p p se Deficiat.
 & nō p actū nō est. De dīfinito postmodum defi
 nitionem ex cōi pōtōm fōtia sic dēlaratūg.

Pūcipiū & actū pro eodem hīc accipiunt scilicet ac supra pūcipiū dē cōi hīc
 lib. 1. et dē fōtiant pūcipiū tam actiūū quam pōtōm accipiunt.
 pūcipiū rei nāc mīxseō ut seipō sit. Nāc pūcipiū fōtia hīc tū p
 ē pūcipiū mīxseō ut pūcipiū tū ut actiūū uolūptis qd pōtō pūcipiū.

& pūcipiū simul; Inter uolūptis dīfīnīgūū actiūū
 & pūcipiū pūcipiū: Ut in aqua calēfit acti
 uū pūcipiū est in igne pūcipiū in aqua: Et
 cum celi nouerit pūcipiū ē in celo actiūū in
 Angelo: Aliqū simul fōtia ut in animalib; qd
 hīc qd tam actiūū quā pūcipiū pūcipiū tū
 mīxseō & qdēn ad omē notū localem fōtia.

Handwritten marginal notes on the left edge of the page, partially obscured and difficult to read.

Explicant verba Moyses
quiescit.

augmētationis & alterationis. Sed in
motu & quiete quidam accipiunt sane
causa dissimulatio ut sensus sit. Nam esse
apud motu tam ut quietis tam ut utrumque
idem sentire videtur quod aiant nam esse principium
motu & quietis principium non videtur. per se
eo certet nam esse principium motu & quietis in
nam sit principium motu & quietis per se
& quietis motu sit a nam. Quae utique. nam. auctor
mouent ut quod sunt id a nam sunt sicut anima
2 lib de anima textu 24. De id quo minus
motu mouemur localiter & utrumque non quod
na sit causa boni omnium per se
localiter de utrumque sit ab aliqua anima.

Explicant verba
quod est.

Explicant verba. Ego in quo nescit per se & per
sensus est hic nam esse principium motu & quietis
causa existens in qua nam illa seu illud
apud nescit per se immediate essentialiter de eo modo
quo nescit solet per se per se modo dicendi per se
de quo in lib. posteriorum. Nam nam & forma
per se nam ad essentialiter rei auctor per se
physice componit. Excludunt a definitione

Quae excludunt ab
definitione

p[er] h[ab]it[us] q[ui] o[mn]ia p[ri]ncipia extrinseca motu[m] qualit[er]
 o[mn]es i[n] effi[ci]entes, ext[er]na & i[n]stru[m]ental[es] i[n]
 re no[n] co[m]m[un]it[er] : Hinc i[te]m v[er]g[il]i n[on] d[icitur] h[ab]it[us] ra-
 tur[us] q[ui] effi[ci]at motu[m] calorib[us] i[n] aqua s[ed] p[er] s[er]p[en]-
 sua i[n] s[er]p[en]t[em] no[n]veat & sic de calore. 2do que d[icitur] excludend[um]
 excludend[um] o[mn]es p[ro]prietates p[ot]est[atis] & virtutes
 q[ui] h[ab]et rei natu[r]e p[er] se n[on] p[oss]unt i[n] 2do modo
 dicend[um] p[er] se n[on] i[n] 1o & sic s[unt] i[n] 2da r[ati]o de
 i[n]stru[m]entalia agend[um] p[ri]ncipia. I[te]m uoca que 3to
 bulis (p[ri]mo & p[er] se) excludend[um] et h[ab]it[us] ^{acc}
 q[ui] s[unt] & artes : Na[m] h[ab]et modic[us] v[er]g[il]i p[er] se s[er]p[en]-
 sanaro p[oss]it p[ri]ncipiu[m] i[n] illo q[ui] sanationis n[on]
 n[on] est illi 1o & p[er] se s[ed] i[n] a[n]t[er]naliter accidit
 r[ati]o corp[or]i natu[r]e ut sit medicamb.
 H[ic] definitu[m] q[ui] attinet dicend[um] i[n] h[ic] e[st] Quas
 tantu[m]modo e[st] nat[ur]a n[on]a s[ed] : & formaz ita n[on] 2do cap Qua i[n] s[er]p[en]t[em] Nat[ur]a.
 ut : Cum i[te]m duplex nat[ur]a sit altera forma altera
 nat[ur]a &c : patet et n[on]de q[ui] nat[ur]a d[icitur] p[ro]ter formaz
 & nat[ur]a nulli rei alij quomat. Dices e[st] co[m]posi Dubiu[m]
 tum e[st] nat[ur]a responde[n]s 1o p[er] se n[on] sic e[st] nat[ur]a Solutio.
 simpli[us] ut patet. 2do responde[n]s co[m]posita i[n] p[ro]p[ri]e
 nat[ur]a diu[er]s[is] est. n[on] p[ot]est nat[ur]a s[er]p[en]t[em] seu h[ab]it[us] nat[ur]a
 p[er] h[ic] cap 1o. Definitu[m] p[ro]ter i[n] d[icitur] d[icitur] p[ro]ter

ita quoque ^{duo} ipse q. sentit motu. Sed prior opinio
 & Acti & ueritati e' quoniam uide comitibz. Vide comitibz.
 q. 1. art. 2. porro delatanda' est q. d. n. Motu
 & q. d. s. ite gent. Actes: Cum n. ter species ^{terte species motus.} aut motu
 sint motu motu locali, motu alterationis & motu aug
 mentationis in sup et si paulo liberis loquamur ge
 neratio & corruptio dubitatur quomodo motu nra
 fit caa & principiu' omnium a. q. u. d. n. t. m.
 Sicut dicitur solutione explicata' uide apud Toloz. uide col.
 & solum. Animaduertes aut comprehendit hoc loco
 n. t. m. illum motum q. uenit reby ut sunt entia
 priuata s. illum et q. uenit reby ut s. p. ter
 Sicut uniuersi: Hinc aqua q. a. s. u. s. m. a. s. e. n.
 dicit se de h. u. a. u. m. motu ille nra' e' aquae
 ut p. e' Sicut uniuersi licet uolentis sit ut aqua
 e' ens quoddam priuatum qua de re m. & p. h. y. s. i. c. i.
 solet. Ad quietem q. attrahet sciendum est quier ^{quier & p. h. i. c. i. u. s. i. t. e.}
 eam auisi & p. h. i. c. i. t. e. p. u. r. e. p. r. i. u. a. t. i. u. e. v. p. u. m. d. a. 1.
 ceptione motu. 2. do p. u. s. t. a. b. i. l. i. p. m. a. n. e. t. i. a. s. i. n. g. i. s. t. e. 2. o. .
 tra rei nra' ut in suo loco ut sub p. f. e. c. t. i. o. e. s. i. b. i.
 debita: Hoc 2. do n. o. auisi quiete in d. f. i. n. i. t. i. o. e. ^{quid sit Quier}
 nra' & n. o. e' p. r. i. u. a. t. i. o. s. e. n. s. p. o. s. i. t. i. u. m. & r. e. a. l. e. p. f. e. c. t. i. o. n. e.
 quam ipse motu cum q. e. r. s. i. t. f. o. r. m. a. a. u. g. m. e. n. t. a. t. a.

Obiectio.

Solutio.

motus n^o in a q^odam ad formam accipienda. Et quo
fili^o apparet responso ad id q^o obijci solet: Idem
n^o est et principium generationis: q^o n^o n^o motus
de q^o est principium: In primis n^o motus & quies
ut sic sumuntur nec proprie nec impropie ac pri
uatiue sunt generata: Deinde quod sit et autem
denik absolute sumpto falsum dicimus illud ee
et eo q^o principium est totum per generationem quom
uni^o n^o e^o ad alterum sunt generata hoc loco. Ma
nifestum e^o est ex dictis p^o omne s^o com^o et
motus & formam p^o ac p^o h^oic loquendo nat
rale ee de ois motus ab ea ut n^o n^o et p^oventi
sine — p^ossine tm. (incluendo tm sub p^ossine
principio n^o tm n^o n^o et formam) sine actiue
& p^ossine simul proprie n^o n^o diu. De p^ossine
et eadem cui^o n^o n^o forma e^o tm principium p^ossine
motus s^otm e^o n^o n^o recte a p^ossine e^o n^o n^o
diu e^o n^o n^o licet ab e^o n^o n^o n^o ab ang
lo p^ossine n^o n^o esse. Si dicat ois motus na
turalis localis et terminari a quo & ad quem
caeli motus n^o et e^o n^o n^o n^o. Respondet
maior e^o n^o n^o et motu locali recte qualis est
motus ignis v^o n^o et motu circulari qualis est
caeli motus: Quamuis in isto et modo q^o n^o n^o
dicitur.

Obiectio

Responsio.

Dele terminy à quo & ad quem noty sedm ptes ^{Et no aliquo dant}
 quaterz una p^o cali modo e² ni hoc loco modo ^{termini Ague & ad}
 ni alio licet totum calum adaequati p^o fit ni eode² ^{que ni nota cali.}
 loco eodem no responder cum obijcti: Ploty naatur ^{Ala dicitur.}
 non fit ni loco naati p^o cali noty fit ni loco xa
 twali g^o & De hac re plura videant apud tal. ^{ut voluerunt.}
 q. 3. & amibi. q. 2. art. 3. q. num anima in nae
 & finitioe g^o tunc edocent q. 4.

De Arte — Sen rebg artificis

Quaestio 2da

Tria bi explicabimz in hac q^o p^o 1o ^{Quomodo res} ^{trihic explicat:}
 naatur ab artificialibz distinguant. 2do ^{Quomodo} ^{1^o}
 artificiosa forma distinguant à stibz & quãtita^{2da}
 te. 3to De artibz & nae effectibz. ^{Quod ad} ^{3^o}
 1° attinet tum aliq^o multu^o tum u^o hoc p^o h^o
 m^o discriminare res naatur secerm^o ab artificialibz
 q^o naatur sicut principium in h^o s^o m^o noty ^{Discrimine inter res naas}
 eo no^o quo dicitur est artificiales aut minime. ^{et artificiales.}
 Ita Artes 1o cap. tex. 2. & 6 stb. 4to. & 12 Metaph.
 c. 3. tex. 4. plura d^o ip^o q^o b^o tu^o quomodo tu^o à se
 discrepant ars & naa & quomodo illa^o hac omu.
 tek scribit tal. ni. 2° cap. q. 6. exalificat u^o
 ac solidissime amonit: q. 5. Obijcet primo.

Obiectio. 1a.

plurima forma artificialis sit principium motus
& quod eius in quo sit: quia forma navis vel
est principium per se in navis velobit nonobstantem
forma globi rota &c: per ars quod pulsandi
at baras videat per se principia suorum actuum.

Solutio.

Respondens per hoc arti formas artificiales non
quarumcumque non esse principium per se motus sed tamen motus
motus. Vt utique accedit quod motus accidit: sic for-
mae navis & globi non sunt causa in absolute mo-
ventur navis & globus sed ut facilius & utiq; aliquid
ita non causant haec forma sed potius modificant
motum. De formis tamen artificialibus ut et latius
animi dicendum est quod non tamen sunt principium mo-

Quomodo Xian distinguat
habitus animae.

Obiectio 2da

di motus sed et motus per se: Distinguitur tamen a
natura quia non est habitus illi subiecto per se
& essentialiter sed per accidens tamen. De obiecto est
forma artificialis non sit intrinseca rei ut lignorum
quatenus lignum est ens naturale, intrinseca tamen est rebus
artificialibus quatenus artificialiter est; impossibile enim
est ut aliquid sit artificialiter absque forma artificiali.

Solutio.

Prodeo res hic loquitur de principijs intrinsecis extrinsecis
per se & non extrinsecis per accidens arguitur per sua arti-
ficialia. Unde maior illa: Omnis forma intrinseca
est per se principium motus intelligenda est de formis natu-
ralibus.

Seus est huiusmodi se quod unum facit ex per se hanc materiam
& formam quae ut hanc quo parte artificialis forma &
Istem unum non consistit.

Est hoc loco Dubium positum an effectum aliquom Dubium
naturam producat? Respondetur ut neque artem neque Solutio
formam artificiosam sine ulla materia operis in
sua efficiere potest quia ars non aliter concurrens potest
cum arte quam tradendo ei regulas & precepta
operis faciendi: sed huiusmodi regula non sunt nimis
inducendi forma atque naturam in materia.

Quia inter cetera est hoc Discrimine different Discrimine inter res
forma artificialis a naturalibus; quae naturae sunt arti- antiquales hanc, let.
ua & quasi vita indita; artificiosa vero tanquam
stolidas ac emortuas nullam efficiendi vim habent
quippe unum nihil aliud sunt quam compositio ordo &
figura seu modus quodam ac determinatio quantita-
tis. Itaque sicut Quantitas ex natura sua omni
artificialis est ex parte datae a natura velut arte,
ita natura ad sustinenda accidentia: Ita forma per
artem induta nulla ex se ad agendum effica-
citate obtinet. Obiicitur. De doli fatuam quae obiectis
fateri potest politiam c. 3. & potest fati c. 3. septima 14.

Da obiecto aut hinc videtur sponte descendere. Item Aristoteles in
 lumbera lignea quae Aristoteles in libro 10 notum Attica,
 cum ponderibus atque aere mixto incluso ita librata
 fuisse refert, ut in aere medio suspensa volitaret.
 Obiecto hinc.
 Praeterea hoc ipsum probatur ut artificis alchimici
 studio cuius profectores necesse est a se fieri quod
 cant; ut si sit aut non est sed eorum opore & sumptibus
 Respondet ad sumptionem
 fieri abire. Ad priora duo de id genus
 quibus responderi statuas istas de: non moveri
 a suis formis nec ab arte sed a natura composita
 mixta latente artificis machinatio & argento vivo
 & id genus alijs quae notum sunt efficiunt sicut
 videmus in horologijs quae librata certa ratione ponderibus
 vobis movetur. Motus quoque istos aut non efficit sed
 modificat. Et tamen licet nec ars nec forma
 artis motus aliquis se efficiere quibus factus in
 modum quendam adhibere ut hoc aut illo pacto
 fiat: Sic v. g. saltatio a movendi potentia naturae
 ut efficiatur & experietur ab arte ut eleganter
 conquire ac numerose fiat. Dicitur autem est
 autem in sua efficere non potest opus naturae; quia in aliter
 utque artium praesentis applicando dubium non est quoniam
 multa naturae opera efficiat ut patet in medicina quae
 natura herbarum virtute agunt corporis sanitatem

Quae autem natura
 potest efficiere.

reddat & in multis artibus q̄ igni adhibito aliquid eiusmo
di conijr naturis variè naturâ imutât. qua et ioc
demonos diuersas formas animalium imperfectiorum in
naturâ viduunt. Ad Alchimistica q̄ attinet respondeat

Respondet dicitur
de Alchimistica.

eam impossibile esse ut in sua aurum producat: utrum
uero in aliena id est applicando natura actiua passivis
adhibendo uttz naturam mixtionem & temperie, sulphu
ri & argento vivo efficere possit quærens sum est.

Combr: cu Henrico, Cardine, Cynera & M
zarulano existimat id fieri posse quamvis n̄ nisi
admodum difficulter suffragari visio 10, q̄a stat probatur

Præsumant.

solentissima amula istam alij q̄b̄dam rebus
operosioribus naturâ in sua esse asserunt q̄ animal
cula q̄dam producit ut apes & uentibus bonum
recentioribus ~~in~~ fine obrutis ut inuentoris

probatur.

corpe examinato licet. 2do q̄a Angeli p̄spectum
Ent qua qualitatem temperiem ueri aurigras
requat, q̄ si oia ritè conseruat & temperiunt

Respondet.

applicent astrum et in fluxu obseruato aurum
proferent licet: si q̄s dicat posse quidem id fieri
obiecta.

si ad hominum arte qua de in p̄posito sermo
est Respondet nihil oio esse q̄ ḡnuat eiusmo
Responso.

Responso.

di actus f̄ctiam adeo supra humani ingenij
capsum esse ut a nemine mortaliu comparari

possit. Neq; uo refert q; eadem ars nunc lateat
neq; latere i fornace chimia ueni aurum
p dicit; cu multa uidet hominu solertia &
industria inueniant sup idib; seculis ignota
ut ars typographica artificiu sepandi aurum
ab argento succari ex amundib; excoquendi
& similia. Illud tñ in hac disputacōe sapient motū
conat: Chimica prout nunc se hē de quādā cōsi

Nota tñ eadē dicit
omnib; ueni aurū a se
q; factū esse p̄
dicitur.

stāt noxian p̄ntio s̄q; iudicanda eē ac p̄mide
requisq; exenenda tūm ac fuerat minus p̄fectū
autum p̄ legitimo & ratiū diuendat tūm ac uer
macula p̄mittendo lura dupiat, quo rōte
eig professores in re sub: hanc salū bñ auduit.

Quaestio
Vt in forma artificiali
distinguitur a p̄fecta
reality.

Ad 2m q; attinet Vtūm si: artificialis forma
distinguitur a subiecto de quantitate uaria sunt
sentia. Reales q; futant quantitatē a sub
iecto realit̄ nō distingui p̄sequens dicit et signa
ra artificialit̄ realit̄ a p̄fecto nō fieri. S;

Sentia realis.

Hac opinio i falsa.

opinio hac falsa & imbabilis e ut suo loco di
cet. Nam ut quantitas a p̄fecto ita & signa
ra ab eodem realit̄ distinguitur; tūm r̄stat

Quaestio
Vt in figura a quantitate
realit̄ distinguitur.

q; p̄tō nūm ar̄tib; illa figura realit̄ a quantitate
distinguitur. Sedent atq; ex q; b; e solg r̄ p̄tō

Soti Sentia.

qz n' realit' s'z e' t'm & formalit' distingui. Contra
im' sentit' Burlog & alij q' uolunt forma' s'c'i t' Burlog g' hanc sentit'
gura (& eodem - n. u' f'ur g'at' ecalit' a quan
titate distingui. Vnag' sentia e' probatib'.

cu' n' e' ita firmis o'is ac nec'is r'oib' q' firmari
p'ossit: Cum - n. S'oz ita r'atiocinat'. Si fi S'oz probat' s'c'i t' h'az.
gura distinguit' e' realit' a quantitate d' s'c'i
Ito statua u'g' s'c'it' d'eu' s'c'pare s'c'i illi
figura' a quantitate & s'c'ito manete statua.

Negat' s'c'gla implicat - n. ut statua sit sta
tua in certa figura. Sed n'q' t' figura d'
quantitas. Si e' ita realit' distincta iuxta
g' hanc sentia: q' s'c'pari s'c'i a d'eo. R'oco

n' t'm a d'eo s'z et ab alijs agentib' s'z hoc
no' ut n' maneat statua sicut albedo s'c'pari
p' a muro s'z ita ut n'q' n' maneat alby.

Et sic arguit' illa figura a quantitate
distincta ut e' dim'nsibilis ut n' dim'nsibilis

respondet e' dim'nsibilem, q' n'q' t' figura illa
n' e' un' q' numero: Respondet ita e' q'd'm

numero sicut s'c'it' in quo existit q' n'q' t' in
s'c'ito e' una numero albedo, una s'c'i sub
celo q' t'm ad s'c'it' dim'nsionem ipsa d'is
uidetur. Atq' sic arguit' q' 2da sentia

Prima arg'm.

Respondet.

2da Arg'm.

Respondet.

Probat' 2da s'c'i.

Responsio

Arg'm alia d.

solutio

Contra sentia sic
arguit'

contra p[ro]p[ri]as res aliqd producit in se habet uera
 cum r[ati]o[ne] f[aci]t: q[uo]d producit noua formam.
 Responde[n]s. Quidam concedendo totum argum[entum] s[ed] nondum e[st] proba-
 tu[m] forma[m] illa[m] realit[er] a quantitate distingui
 2. Marg[ar]it[us]. 2do s[ed] sp[irit]ualis forma foris in qualitate quanti-
 tatis in quantitate q[uo]d distinguitur realit[er] s[ed] ne-
 gati[ue] co[n]tra q[uo]d eadem res sunt diuersas
 Respon[si]o. q[uo]d ^{pro[ter]} formales in diuersis p[ro]dicamentis
 uarij s[ed] ut patet ex hoc: Sufficit .n. uocari
 in r[ati]o[n]abilib[us] et se mutuo negari possunt
 quib[us] hic accipit: Venit .n. Tre figura
 in est quantitas uer[um] fortit[er] & r[ati]o.
 Ezechij sententia. Ezechij 2do p[ro]p[ri]is q[uo]d in uentis fortis ut ar-
 uerire: multu[m] .n. ostendit q[uo]d artem nulla r[ati]o uen-
 tibus .n. noua produci p[ro]bat s[ed] p[er] sola[m] s[ep]aratione[m] p[er] hinc
 item p[er] sola[m] q[ui]ntione[m] ut ablatione[m] n[on] fit
 eos noua s[ed] ars s[ed] s[ed] in s[ep]at[ur] s[ed] ut uen-
 ex dim[en]sione uere facit imaginem et q[ui]ntione[m]
 panni dei: facit uentem q[uo]d non producit noua
 rei. 2do p[er] modum localem s[ed] b[er]u[m] u[er]o
 curu[m] ut circularit[er]: s[ed] p[er] modum localem n[on]
 augetur ulla noua qualitas s[ed] q[uo]d q[uo]d r[ati]o p[ro]
 ducit artem p[er] artem q[uo]d dicit Ezechij illu[m] fa-
 cere s[ed] producere aliquale nec credit hoc

sunt aliquale esse auras. Sed haec sententia subtilior est quam
 ut intelligi possit, nam si res aliter se habent aliquantulum sepe
 post artem tunc quodammodo ut res. ut res a se habent
 & quantitate distinctum d. ab arte productum. Ad
 primum negat Maior. Ad 2. dicitur ad motu localom
 baculi auertere et caetera alterationes quoniam for-
 ma induant. Porro non desunt quae licet quodammodo
 quodammodo ab arte produci aiant tamen illud non esse qua-
 litatem sed relationem ac respectum. Sed falluntur hi. Non placet.
 Nam ut suo loco ex tota philosophia sententia docet
 motus non est ad relationem sed ad se ipsum per artificia opera
 tione non solummodo sed et ad relationem. Verum quod
 est forma hinc relationem annexam hinc quodammodo
 non tamen non primario ab arte produci.
 Ad 3. tunc quodammodo ab arte notandum est quod ex Euklio loco utato
 variis esse effectus: Aliquos enim natura incipit & complet
 ut leonem arboris &c. aliquos natura incipit sed non
 complet ut vinum &c. aliquos ars incipit & natura
 complet ut ~~egypces~~ aliquos ars & natura simul complet
 & incipit quali effectus est nigra Euklio fundere
 campanam & ferre vermiculam. Si enim ars sola hos effe-
 ctus produci potest aut non omni tempore. Aliquos ars
 incipit & complet ut formam vestem &c. Notandum
 autem illos solos effectus quos ars sola incipit & complet
 qui effectus dicantur
 proprii artificiales

- Vary the Effects.
- 1°
 - 2°
 - 3°
 - 4°
 - 5°

coit & p^rimum dⁱu artificiales; reliqua n^o p^ria
 artificiales p^ria naturae s^ut. Et licet ars solida
 figura¹ aut p^rducere possit p^r t^um eadem
 uita a^u n^o p^rducere formas s^uperiores ut cum
 q^uo multo alijs manifestum est t^um est pars quo
 m^o dⁱes uesimus q^u s^upe essentiali a^u p^ria l^oca
 uita dⁱferet.

Caput 2. 3 + 5 & 6.

¶ Do cap: deet s^uperior q^uia sit dⁱscipline n^o p^ria
 cum & Mathematica adeoq^{ue} n^o p^ria p^ria naturae
 & disciplinae Mathematicae. Differunt aut^{em} s^uperior
 more aliam^u s^uperior & q^uidam n^o: Vide q^uidam
 dⁱscipline dⁱscipline n^o p^ria naturae. Est
 aut^{em} p^ria naturae s^uperior n^o p^ria naturae p^ria naturae
 n^o p^ria naturae & astrologiam q^uia s^uperior n^o p^ria naturae
 s^uperior n^o p^ria naturae Mathematica. Dominum in Mathe
 maticis plana solida longitudo & p^ria naturae
 q^uidam n^o p^ria naturae ad s^uperior naturae s^uperior
 t^um; Rursus aut^{em} Astrologia celestium s^uperiorum
 a^utem ut n^o p^ria naturae & id genus alia uita
 p^ria naturae p^ria naturae n^o p^ria naturae celestium uita naturae s^uperior
 t^um n^o p^ria naturae dⁱscipline q^uia p^ria naturae n^o p^ria naturae

Physica & Mathematica
 a^utem differunt

Qua dⁱscipline Mathematicae

à se mutuo distinguantur. Antiqua Mathematica & Geome-
 tria q^{ae} proprie & exacte Mathematicae n^{on} n^{on}
 compellari solent à p^{ro}ha n^{on} distinguuntur multo
 magis comp^{er} habet. Ardet aut^{em} sentia conu^{er}
 cap: 2do q^{ae} cum S^{er}uon & alijs asserit p^{ro}di-
 ctas suas medias magis esse Mathematicas qua^m ^{Media sua magis}
 physicis: tum q^{ia} in vulgata Mathematica u^{el} ^{pro Mathematica qua}
 explanari p^{ro}tionem conu^{er}ant: tum q^{ia} ab ijs
 q^{ae} se Mathematicos profitemur tractari so-
 uent: tum u^{el} n^{on} q^{ae} affectiones q^{ae} t^{er}minant
 eandem demonstrant p^{ro} media geometrica & arith^{metica}.
 Mathematica ostendi solent: Demonstratio u^{el} q^{ae} sit
 eo p^{ro}tinent unde media desunt in modum ueluti
 forte q^{ae} p^{ro}iam sit in scientijs idem sentit col.
 2do phys c 2. q 4. Si dicas suas speculativas obiectio-
 nitatem ac distinctione sua desumere p^{ro} ab-
 stractione à nobis & mat^{er}: q^{ae} cum haec sua media
 sua Mathematica in gradu abstractionis in-
 creasati p^{ro}ha querant n^{on} t^{er} magis q^{ae} simpliciter
 trates esse dicendab. Minor p^{ro}ba: q^{ae} linea form^{ae}
 haec: n^{on} p^{ro} certo q^{ae} p^{ro}ant q^{ae} hanc dubie sub sen-
 sum cadunt nec à mat^{er} u^{el} abstracturh. Re. ^{Solutio.}
 p^{ro}pondo licet hanc disquisitionem p^{ro}ta quada^m
 ep. se sub sensum cadunt; sum id t^{er} quod

Subalternitate ista à Subalternatibz deservit
Sub sensum non cadere sensibilem magis ac magis
attingere: Hoc autem illarum in suis subal-
ternantibz convenientia maioris nominis est quia
ea q̄ ex altera p̄to in sensibilibz rebz habet
affinitas; ac p̄inde magis censenda est Mathe-
matica quàm naturalis. Alia q̄da arguta solutio
à Tol. loc. cit. q̄ ibidem alia q̄dam ad hoc

Vide Tol.

no parum faventia tradit & explicat.

De qua agat Aristoteles in 3° cap. 3° hinc disputat de causis accidentis cuius ha-
bitatione eam res affect: quia natura p̄tina p̄p̄
tu est suis & cognoscere q̄ quid res sit cogitare
sicut Entium naturam ad suos fontes & principia
reducere; q̄ nemo p̄ se ab eo potest nisi tenent
causas rei usq̄ ad p̄tina & proxima. Cap. 3° hinc
proprie sequentijs disputat de causis p̄ autem alijs
de fortuna & casu in 4to q̄ videt q̄ sint iuxta
veterem opinionem in 5to q̄ sint p̄tina rei natura
res in 6to quomodo differat quomodo casu & fortuna
p̄tina declarant Tol. & comitibus sequer.

De Fortuna & casu.
Quarta vis.

Omnes naturae fortunae rationibus omnibus illis quae

de fortuna vulgariam ut et hinc & poeta olim fa-
 bulari solebant q' utriusq' apud grecum l. g. c. 5. Videt' grecum?
 auipung hic fortuna ea signatione q' sequentibus
 distinctionibus explicat. *Fortuna e' caa pauci in* *Definitio Fortune*
q' dicitur q' electione aliuig gra finit q' d' f' est *q' dicitur*
 Actus c. 3. septu 3. 2. *It' ut oes q' ditiones ad for-*
 tuna respiciat i' p' h' comprehendant talem d' h' h' h'
 rem ex Actus doctrina g' f' i' ant: *Fortuna e' caa effi* *Alia d' d' d'*
 ciens p' auct' r' e' eorum actionu' quas in sele-
 ctionem aliuig gra suscipiunt effect' alius n' a
 sua r' r' e' uenient' q' leg' p' ter agentis interlio
 aem; q' t' sit tantu' nouet' ut p' se intendi;
 ac p' electione aliqd' eff' caa fieri possit. *De Quare dicitur Fortune*
 caa.
 Fortuna caa ut distinguat' ab illa vulgari auop-
 tione qua fortuna pro effectu fortuito usurpare
 solent; in qua sententiam Boetij dicit: *Fortuna*
seu casus est inopinatus ex causis fluentibus in his
q' ob aliud genuit' euentu' & fortuna e' effectus
p' ter intentione causam' p' fine agentu' p' uenit.
 It' caa efficiens ut excludant' alia causam' g' nra; *Quare dicitur causa*
 reg. x. It' fortuna e' nra ut forma nisi r' d' d' d'
 e' improprie quatenus udy caa efficiens ut et esse,
 atq' ab illa procedens et nra q' d' forma; nec
 It' e' finis cum finalis caa nihil proprie ac p' x' h' e'

liberale...
 de fortuna...
 auipung...
 distinctionibus...
 Actus...
 fortuna...
 caa...
 fortuna...
 caa...
 fortuna...
 caa...

agat h potig ipsum efficiens no suo ad agendum pmo
neat: Est q fortuna caa efficiens ut dicit
quoy. hitor c. 6. textu 85. Addeq. no dicitur effi
ciens q auro ut excludantur caa efficiens p se.
Accipit aut caa efficiens q auro nullis modis
ut utre e apud vel. q. g. fundamento 1. Diu
tiam auctum &c. ut excludantur ad hoc illa
q no finat p electione & liberatione alium
qua: Unde et si q. cultro digitorum naques p
ulla d. liberat. refertur inling sibi m. h. g. at. r. h.
cho illa seu potig refertur no fortuna p. app.
& inling no effectus fortuitus p. plane casualis
dr. Vocat pmo fortuna agens p. finem; non
q fortuna intendat effectum fortuitu p. q. effectus
fortuitus p. sit comunitus cum effectu q. ad agere
p. se intendit: sic fodiens terra p. dubio ex ele
ctione p. fixem fodit mirum ut a. d. f. i. c. ut con
dat mortuos sepulchro si ca. thesauru. p. h. e. r. e.
perturbat. refertur thesauru. effectus fortuitus ipse
no homo fodiens d. certum effectum acipe bonum
ut sepulchru. intendere fortuna appellat. Quia
uis igr fortuna ea. r. e. ut fortuita est no agat
p. finem necis t. e. s. t. in eo agente q. agit

Quare addat effi
cens p. auro.

Vide r. h. i. c.

Quare addat r. h. i. c.
accidit in h. i.

Quare fortuna necis
p. finem.

NB.

de quatenus agit ex electione pp. finem. Notanda
 porro e' tantum fortuna de respectu eorum effectuum
 q' raro eveniunt ad excludendum naturam effectus
 q' natura sua pp. aut plerumq' quatenus est enim esse,
 et ipse non tamen effectus quosumq' raro contingentes
 esse fortuitos s; eos tantummodo q' ita raro fiunt
 ut ad nullam certam & determinatam causam sequa-
 tur & ad quos ut ex natura sua nulla causa ordi-
 nat' ita in eis ipse ad nullam dicitur causam ex
 natura sua determinate ordinat' ut patet a se,
 fawro q' a fortione non pendet: Si a causa
 penderet tunc ut pp. ut plerumq' ponitur effectus
 q' tamen non fieri clarum e'. Atque licet Eublypsi
 raro fiat fortuitus in effectus non est q' certam
 & determinatam causam ut nempe in dispositione ter-
 rae qua posita necesse e' infallibilit' p' h;
 unde illa in prospectu raro fieri dicitur q' ad passim. Alia vero.
 si in intentione non sua causa non necesse sequitur. Adde
 effectus in intentione agentis cum causa ex supra
 ut dicere ut indirecte ut implicite ut expli-
 cite fortuitus esse definit: Atque q' actu fortu-
 itate intendit quod p' h' an ex' illi actu

Quia effectus in
 singulis hanc
 fortuitus.

Quare dicitur p' hanc
 intentionem.

Quare addit qd si sit
si non est.

de ppa ptem a e effecty fortuty nec peccant
fortuna. Adde dicit qd si sit tantu moneti
ut excludant effecty p autu e tantu pcedentia sui
ut p se mendi possint ut si qd animi caa manebant
tant inveniat aiuntla vnde ait Atores c. 6. Ea i
fortuna fieri qd calensq deliberatoe digna cum sint
casu eveniunt qd q iudicio roris & p electionem
agunt; In deliberatoe u non cadunt nisi casuali
tunc mox tati.

In casu.

Ad CASUM qd attinet dicitur in eodem modo
quo fortuna dicitur loco vocis p electionem
ponat vox su electione seu proposito. Ex quo
patet fortuna ee propria agentiu p electio
one & q voluntatez hnt; Casu u ee con
tari agentiu p electione no In quatenus talia
sunt qua agentiu su electione: Na dicitur
diximus vulgus temere m f h m ea no fortuna
sz casu e & equus potum vadens atqz nitens
re aucta respicit casu & aucta repta effecty
casualis erit. Quod aut dicitur aliter istud quod
casu sequi dicitur suspici pp finem dicitur modera
dum est ut ut aliu suspiciant pp finem ut ee
to eiusmodi sicut ut fieri ac suspici possint pp
finem: vnde si qd deliberatoe de pp nullu
finem.

Nota bn.

fixo finis barba aut soty oculis sibi ornate esse
 atq; ille casualis est licet nullo illa qua seculis
 e aliu ob finem a fuerit suscepia apta in est
 ut suscipiat p finem. Breuid. ita d. finis pot
 fortuna. fortuna e' caa p' aucto efficiens in his *Definitio Fortune*
 q' sunt ex electioe raro & p' finis. *Casus*
 hoc no. Casus e' caa efficiens p' aucto in his q' sunt su *Def. Casus*
 electioe raro & p' finis.

Verum una hac difficultates omniu a' pauca. In
 primis - n. fortuna udr et ee una eam q' sit ad *Difficultas 1.*
 utrumlibet - n. una ea q' exque sunt atq; no' sunt
 ut stare a' stare sedere a' sedere licet licet - n.
 ut ait Amicia eiusmodi effectus a' sint fortune et *Amiciae opinio.*
 spera voluntatis a' qua determinatur & impant. It
 in fortune respectu virtutis motus q' est in ani
 mali; hinc - n. q' a' ipra in differeos est ad ambula
 dum & no' ambuland' casu accidit ut s' ambulat
 ut no' ambulet. Sed hac Amiciae opinio a' p'lo *haec opinio no' placet.*
 usq; requit: q' effectus ille no' op' fortune q' p'lo
 mag' & frequent' fit & q' determinata causam
 sequi atq; intendit s' ambulare sedere licet. sic
 quom' & pleruq' sunt determinataq; sequunt
 causa' ut nre voluntate, impantem a' qua p'cedit
 ambulao s' d' determinat' & operantur. Denide
 sequ' hic effectus virtute' motus a' qua effectus.

quod dicitur quod virtus est causa per se de determinata illius
 limitationis cum a nulla facultate alia effici possit
 cumque. Et ac recte posita virtute in actu forti
 potest ambulare. Vnde eius effectus est ambulare
 stare &c. non sunt effectus fortuiti. Sed casualiter
 per se. Quod dicitur arguitur esse effectus. Quod deo est effectus
 per se et fortuiti in suis effectibus. Quod deo est effectus
 habere aliquam causam per se ut videtur ut particularem: iam
 est effectus fortuiti causas motus per se habet. Nam res
 in eorum virtutum nunc non frigidi est. Maxime
 non dicitur effectus fortuiti cum nullus effectus sit ut
 esse possit quod est non videtur ac intendat. Et cum
 alia causa motus non sint et terminata ad unum
 sed ad omnes effectus secundum meam dispositionem per
 ducenda. Ex quo fit illud et per effectus non
 dicitur: Particulares vero causas ut ad unum effectum
 particulariter producendum determinata sunt secundum
 suam limitationem ita hunc solum intendunt ut
 ignem aqua aqua. Ex quo fit ut respectu par
 ticularium causarum nulli effectus fortuiti et casu
 ales evenire possint. Non potest autem respectu
 quod quia casu aut fortuito fieri his verbis ex d.
 Augustino 3° de civitate dei cap. 4. potest ostendit
 Coniuncti: quod fortuna art. 1. Nihil in ista tehyce
 atura amplissima inensay republica est quod non

Obiecti. 2da
 Solutio.

Probatur respectu dei
 cum per fortuiti.

et interiori atq; intelligibili causa sumi imperatoris aut
 iubeat aut p mittat. Idem sum ab eodem m lib:
 83. q. 11. q. 34. sic probat: Quicquid casu fit te,
 nere fit; quod temere fit in providentia fit;
 et ex divina providentia regula nihil quidit.
 et respectu illig nihil temere aut nice forhita
 pot auideri. patet et vide qd si qd in compa
 ratione dei forhito q hingeret foret dege
 caa p auctu aliumq; effecty: p hoc fieri n pot;
 tum qd ois caa p auctu et alia nobilitate
 ad qua renacet; tum qd qd e' oia p auctu
 infertur incurrunt in effectum q in deua n cadit.
 Si dicar omne effectu auise sum esse a caa p'iculari obiecto
 q ois effectu hie caa p'iculari p se p'cedo re
 gando consequi n p auctu & non p se auisit ta
 lis effecty. Et sic a caa p'iculari. 3^m Argum Obiecto p'ia.
 Effecty forhity p se pendet a fortuna q fortuna
 e' caa p se & n p auctu. Sedet indefinite
 loquedo uerum e' p'ns n effecty forhity a p
 uenire ab alia caa qua a fortuna; no e' in
 fortuna caa p se definite loquedo quasi se.
 a forhite v.g. ut ab ambulatoe niuentis the
 sauri p'pendeat. 4^m Argum Cu' t' se lary Obiecto p'ia
 respicit ab eo q fodit terram caa illig effecty op
 Determinata & nota cu' no sit alia qua ipse

Solutio.

Obiecto p'ia.

Solutio.

Obiecto p'ia

Solutio

tercia fortis: q̄ fortuna n̄ ē cāa indeterminate
nicerta. Quia et si hac cāa p̄ quā n̄ūm reſty
ē theſauri ſit nota & determinata poſt quā
reſty ē cāa h̄i c̄er p̄ quab̄ reſty ſit theſau
ry indeterminate ſit & indeterminate n̄ theſauri
inuenire in multib̄ & in finitib̄ cauſis accidit aut

Alia ſolutio

theſauri. Deinde dico et poſt inuentione
theſauri cāa n̄ ē determinata; ſaltem
n̄ eſt q̄ fortis v.g. ſit determinata cāa p̄
h̄i determinata & certo a nobis cognoscitur poſt
inuentione theſauri cāa ita nicerta eſt
autem.

DB.

Notanda ſermo q̄ hoc 2do libro
teſty 33. dicit Actor v̄t̄er̄m & fortuna v̄na
idem uerſari; q̄a illud h̄i agens q̄ v̄t̄er̄m ſit
h̄i eſt q̄ ualeat ex electione agit fortuna h̄i
ſit: recte in uoluntate d̄nt p̄ h̄i for̄ fortuna
auidore ex d̄fer̄m v̄t̄er̄m q̄ a ſit p̄uidere
oia fortuna noq̄ ſit eiq̄ in uoluntate accidat
Vnde n̄o meliorat 2do magnum uoluntate ē d̄nt for̄
Vbi multa eſt v̄t̄er̄m ſit pari ē fortuna & uoluntate.
C̄o q̄ n̄o p̄uidens & ſeguior ē ēo pauca
eueniunt illa p̄t̄ experientia. Huius ſpectat et illud
Platonis & Item Grotii: Fortuna ē inimica acti;
Ē aut ſonia & comite; impie ſer̄. a. abſer̄

n^o sunt quippe q^o certis normis ab intellectu y^ostribu^o
f^ontia. Alia q^o t^o fortuna casusq^o f^ontis asserunt
eo dicitur f^ote it^ogeat.

Cum fortuna & casu magna^o affinitate^o ut f^ontis
q^o v^orum & quom^o d^o b^o explicat Tol: q. 11. & vide Tol:
coit a f^ontis in Boetio sic mo^o t^ontis: Fatum est Def^o rati.
inherens rebus nobilib^oq^o imobilib^o dispositio^o q^o quam
Divina providentia fuit quaz^o recitit ordinib^o.

Qua^o ut it^ogab nota: Cum D^og^o causis & d^oit
mediatib^oq^o fieri c^o effect^oq^o producat p^o em^omodi
caar^o ordinat^o dupli^oit q^o p^oderari p^o ut in Deo
e^o f^oiq^o usca^o providentia & t^ontis: h^o ordi
nis reu^o in divina re^o ex ip^ont. & do p^ont
e^o in causis ordinatib^o directib^o a Deo ad effect^oq^o
p^oducentos; qua^o eo f^ote p^onta ordinat^o qua^o t^onti
re^o obtinet. D^o ordo seu dispositio rebus nobi^o Expliat d^o rati.
lib^oq^o inherens q^o a^o d^oce in se spectata mu
tationi se obnoxia & in hanc ut illam p^oter
cadere p^ont: Appellat^o nihilomin^oq^o idem ordo imobi
lis q^o p^ontis e^o ac firm^o n^o in se ut absolute p^o
relat^o ad divina^o providentia^o e^o qua^o velut fo
te profluit. Quom^o aut^o Fatum formalit^o
f^ontem ordinem spectat^o sit relatio p^ontis ordinis
adeo^o ut sic nihil efficiat effect^o in a^oly^o

Vide col.

ut pro causis istis ordinatis inferatur, cetera
Vide apud Coletum.

Capitulum 7.

Capitulum huius cum reliquis conexpone glosis tractantibus
numbr: utiq; quonia' tam varios causarum modos in pte,
verubiq; receperit neq; qd nullo fortassis occasione
capiat epistolarum plura ee carum gna qua' r.
Eundem quaternarium numerum asseruit neq; glosas.
Nos aliorum pteum exemplo q' gnam qdam
dicemus et caa & ipis dimisio. Deinde in pte
et sgitur qua' hinc binitate disputabim.

Quid sit causa.

Quaestio 1a.

De causis agit a' in pte p'p' Logicis quae, et Me-
taphysicis alit' in atq; alit'. Item Logicis agit
De causis ea rone ut ipse p'ncipia cognoscendi se-
endi q'ppe in' sice sit rem p' causa cognoscendi
& tam d'no' p'ncipia qua' d'finitio in' p'ncipia d'no' legi-
ca p'ncipia ex causis procedunt. Metaphysicis
agit de causis quaternis caa & caat' dimidant
Eub; h' d'no' ee' eub' aut e' caa aut causatum.
At p'ncipia eo g'p'io raa, causam explicat sub ad
tunc ordinem h'nt atq; ad raa' rem cognoscendi

Quaestio Logicis agit
de causis

Quaestio Metaphysicis

Quaestio p'ncipia

1° definitio duo sunt, vocabula Aliud & Sequitur. Aliud ex eo p^{ro}ter
 1° Verbu ALIUD sentia significat effectum p^{ro}ter tota sua existentiam
 a causa disposita: nisi. n. hoc est idem producit
 2° Verbu SEQUITUR et seipso q^{uod} est impossibile. Vocabula Sequitur n^{on} significat
 q^{uod} sententia logica s^{ed} realiter p^{ro}ter se & omnia
 actione p^{ro}ter quae unum intrinsecum p^{ro}ter se dicitur
 quid excludat v^{er}u^m p^{ro}ter hinc ad alio d^{er}pendet. Per p^{ro}ter hinc dicitur p^{ro}ter
 la sequitur p^{ro}ter hinc p^{ro}ter hinc
 lo no explicatam excludit hinc adu^{er}bi^{um} intrin
 sece. illi effectus ad quos si bona q^{uod} sequitur sequuntur
 caa: ut visibile est q^{uod} homo est dies est q^{uod} visus
 est in h^{oc} nec visibile fit caa hinc nec dies hinc
 quid excludat v^{er}u^m p^{ro}ter hinc dicitur p^{ro}ter hinc
 la p^{ro}ter se. & caa p^{ro}ter auro et Musum album grammatum
 respectu adificij. Hoc adu^{er}bi^{um} directe excludit
 1° Verbu ALIUD p^{ro}ter hinc q^{uod} hinc caa no causat eum
 modo s^{ed} qualitates & cetera dispositiones q^{uod} hinc
 effectus in indirecte p^{ro}ter hinc. Per adu^{er}bi^{um} p^{ro}ter
 hinc sequitur p^{ro}ter hinc p^{ro}ter hinc ex q^{uod} hinc sunt hinc
 naatia: Ignis. a. fit ex non igne no ignis hinc
 minime caa est ignis in ignis p^{ro}ter hinc ab eis
 ad d^{er}pendeat & sic et ceteris p^{ro}ter hinc p^{ro}ter hinc.
 Obiecta. Dicitur effectus a naa & forma realiter no distinguitur
 multis in q^{uod} et a fine p^{ro}ter hinc aliquid: Nam caliditas
 est ut dicitur v. g. dicitur modo p^{ro}ter hinc p^{ro}ter hinc
 est effectus ac p^{ro}ter hinc adu^{er}bi^{um} idem realiter

& sicut entitates. video ad p[er]p[etuum] aspectu[m] saltem in solutio[n]e.
 adaequate distinguuntur a materia & forma separatim sicut philosophi
 demum ab utraque & simul simpliciter sicut opinio nempe
 sicut probatur. idem realiter distinguuntur. Ad alio,
 enim dico domum esse effectum causa[m] efficientis: a quo
 clarum est realiter distinguuntur; illa uero eadem domus pro
 ut finis est nequaquam est effectus sicut philosophi. sicut effectus
 ad domum edificandam uero ac realiter a domo
 tangit a fine punctum quatenus alibi notum est causa[m].
 fixatis effectus proprie & actualiter est quod effectus
 qua[m] uero a fine quod est domus distinguuntur manifestum
 est. Quia dicitur sic ostensa constat recte quod
 causa[m] ab alio dicitur hoc modo: causa[m] est uel a quo aliquid. Ad alio causa[m].
 se pendet: per se idem est quod uero sui & non pluri
 ad ut in superioribus explicatio[n]e de finitione dictum est.
 quatenus uero relatum se pendet ab alio uero dicitur.
 correlatus in relata se mutuo ponat tollantur.
 hoc se pendet ab ammitti uero quod in uero
 pro diu causa[m] sicut. La. hoc uero dicitur non est
 recte tradita. Ad primum respondet nihil se ab respondet ad primum.
 aliquo pendere & ut pendere hoc loco usurpat.
 nisi ab eo accipiat esse; quo modo uero relatus
 in non est affectum erga alterum; sicut ab eandem
 quod causam res quod se a principio non
 pendet. Ad uero dicitur dicitur sicut sumpta ad uero respondet.

putat 230.

Item hoc nō est quod si quod dicitur quod rei causā
nigrius tot et si ponenda causam quā
Ita tñ + q̄diones sua Ex quō cui respōdet
Māa. rda prop̄t Cuius cui forma. 3tia
quo cui efficiētib. Ita cuius grā cui respō
det fins. plures res vide apud Falsp.
metaphr. c. 7. q. 1. sect. 4. Corinthe. in c. 7. de
col. 2do p̄v. cap. 7.

lege Tertium

putat plures et causā
grā +. nō q̄diones

Sed videtur esse plures causā quā +. v.g. Ideali
ne exemplar Manifestū est esse causam in re
nec totos q̄d agant unig imaginō ac p̄tū hūm
aio comp̄tēsam nō sicut ad quā p̄tū hūm
effectū oed efformāt. Unde sicut p̄tū hūm
domū maaten officii a domo q̄ est in mente
sicut; & sanitates q̄ fit in corpore proficiū a san
tate. v. sanitatis idea & forma intelligibīlī q̄
in mente Medici. Accedit q̄ sicut et re q̄
fit ex quo fit facta ita q̄ si p̄tū hūm
titudinā fit facta: & sicut ita q̄ effūtib
ē efficiētib propria sui & distincta caa. Ita
id ad cuius p̄tū hūm effectū efficiētib
ut caa nempe itaq̄ ut exemplar. Necesse
ad ullū ^{caā} q̄d renouari p̄tū hūm ad unig
ut nemo nō videt: non ad formā; Na forma

calore ignis: Invenitur uero reus carum ad efficiendum quod nota movet & actione agentis esse, quum. Itaque reuocant exemplar ad finem alij ad causa fortiter inter se huiusmodi realitatem ut patet & patet paulo post clarior. Itaque quod sunt cum exemplare non esse uera & per se non sunt autem quod non accidit effectus ut exemplari imitatione fiat quod uere est in sensibus & sensibus uis quod non imitatione sola sed in actione quod sunt. Denique quod in rebus naturalibus non agentibus non inuenitur Exemplar cum in diu solent esse carum in rebus naturalibus reperi: Quod exemplar non est causa per se. Verum hoc parum robustum sunt. Nam in primis cum effectus quod fit ab agente per se pendet ab aliquo exemplari. Hoc exemplar illa arte facta proprie est exemplaria ut bene obiecto cum in illis externis effectibus produci possunt. Sed iste uis uisus rei per artem faciendam dicitur exemplar est; non in quantum quod est uisus est signum representationis rei faciendam sed quod tenet subiectum uicem naturam, cum subiecta quo patet imitabilis est ab artifice. Denique licet effectus naturales profecti ab agentibus si cognitio non pendet

Itaque sententia.

Itaque sententia.

Itaque sententia.

proprio & im edicte rei caa phiculari ab ex
 emplari; pendent in ab exemplari rei caa uni
 versalis nempe rei q ad oes res produci deb
 cum causis & diis gaurit: Et ab illis exemplaribz
 in mente caa virtissima existenti bz magis pen
 dent res naturales qua res artificiales ab exem
 plaribz in mente artificis existenti bz. Hic ita
 se habet dicitur in font. luc ut: & in col. 2do
 q. 7. de: Exemplar in rebz artificialibz ee
 a se distincta a ceteris; id q et Aristote hic
 in Metaph. cap. 2. asserunt in dicit & dicit
 causam generis ee forma aly exemplar. probat: probat
 via si no eet p se caa a rebz distincta
 q sit ab aliis nre no eet q ad una ex reliquis cau
 exemplari. Hic reduitioe ptioret: p hoc e' falsu. Ceter.
 probat Minor: Quia dat effectui esse p se
 principali no' ree aliumq forme prioris
 no' reduitioe ptioret ad una ex reliquis
 quatuor. Quia si forma in formas seu artifi
 ciosa in exemplari forma gferat & altera ad
 altera reducenda sit tanq & dicit ad primi
 talem ois in formant & artificiosa ad exempla
 rem reducenda sunt; no e' manifesta: quia

Nostra Sentia
 Exemplar in rebz artificio
 sibus e' a se distincta
 a ceteris.

causitas forma intelligibilis suapte sua ante
dit causalitatem forma informans & inhaerens
sic; itaq; illa ab hac causandi vim mutuam;
cum quicquid sit artificem opq; ipse interiq; efform
re de intelligibilem forma imitatioe passiva ab
terna forma exprimi qua' formaz manz inter
mare. Practica qd exemplar e' prototypa
cu' essentia rei cuiq; est Exemplar Forma
u' induta ab agente e' participata q'da
illoq; similitudo. Dicitur 2do licet Exemplar
sit caa physica respectu agentis particularis
in 2o diu causam physica' quatenus ut dictu' est
om' res natur' a Deo cu' causis ad se fit ad
similitudinem eius ideae seu forma intelligibilis
qua' ab omni aeternitate in mente sua ut q'd
videt ab ipsa divina entitate n' distinguitur
nisi rae ut docent Theologi in 1a 2e 2o q'd
15. Quod aut Exemplaria hac divina a
ete dicuntur caa physica in de patet qd
ipse deus dicitur caa virtus physica quatenus
in cursu suo generat ad res physicas quasq;
efficiendab generat. Imo Lutherus 2do physica
cap. 3 q. 2. art. 1 putat Deum p' hoc exemplar
ete

2do dicimus.

Dicitur Exemplar hinc
de eo causat physica.

ubi dicitur in colle dicitur pro causa fortis et in
 a. n. formam. Dicitur 3° in eodem font. exem
 plar hoc e^o caus fortis extornam. probat qu
 e una ex causis principibus q^{ad} effectum con
 emunt in effat q^{de} ab exemplari pendat: neq^e e^o ma
 neq^e finis neq^e efficiens neq^e forma interna. Et forma e
 terna. Et q^{ia} n^o quidditatis q^{est} istis ca^us fortis
 q^{est} exemplar ag^{ne} complexu forma hanc intelligibilem atq^e formam
 e^o partibus in formant^{es}: Nam idea d^o n^o quidditatis quatenus est
 agens p^{ri}ncipalis n^o essentialis rei; forma n^o d^o in ma
 quatenus n^o d^o dicitur Exemplar n^o dat esse p^{ro} se q^o n^o e^o ca^us
 in causa d^o p^{ro} se d^o dicitur regardo s^{ub} dat. n. esse in suo g^{en}er
 leu forma n^o p^{ro} se ut Exemplar unig^o causandi n^o n^o in eo q^{est} p^{ro} se
 ut ab illo quatenus exemplar est in s^uo g^{en}er^o effectus
 moralis s^{ed} n^o eo ut sit ad q^o agentis in agendo
 respicit & q^o agentis ad hoc, Determinat ad esse
 s^{ed} n^o p^{ro} se p^{ro} se imitatioe s^{ed} ut imitabile.
 Sic patet 4. e^o causam g^{en}er^o communis ac g^{en}er^o
 sine loquendo; fortis n^o duplicem e^o internam
 & extornam h^{ec}: Unde n^o est cur turbet quispiam
 tantu^m q^o causam g^{en}er^o h^{ab}ere fortis quatenus
 Exemplar s^{ed} manifeste indicat q^o s^{ed} h^{ab}ent
 q^o n^o p^{ro} se p^{ro} se h^{ab}ent

3° dicitur.
 Exemplar e^o ca^us fortis
 q^{est} una.
 probat. 1°

2° probat

obicit
 solutio.

q^o n^o p^{ro} se p^{ro} se h^{ab}ent
 ca^us p^{ro} se

x. causas in cor duntaxat quas si specificationem
p[er] se voluisset i. t. tm aut et quinq. addito
exemplari p[er] multo plures numerare debuyset
ut ex statum causarum diversis opud ipsum
in re p[er] h[ab]et alios p[er] h[ab]et usitate liquet.

Quaerit utrum instrumenta
sint causa p[er] se.

Instrumenta sunt difficultas est et instrumenta non sunt causa p[er] se sine
sint instrumenta proprie dicta & distincta ut terra
semita deus sine improprie dicta & commata ut ca

Solutio.

Respondeo quod sic et colore & p[er] h[ab]et
instrumenta instrumenta proprie dicta reduci ad unum
efficientem i. n. in sua p[er] in principatis agentis
agent & movet licet p[er] se ad productionem effectus

Quaerit utrum
causa p[er] se.

concurrat. Ex quo intelligitur instrumenta dici non p[er]
causa p[er] autem: Nam causa p[er] autem est illa quae
duntaxat confit p[er] se ut Musici artificis; aut sunt
illa q[uae] contingunt & non p[er] eodem modo agunt
quomodo dicuntur instrumenta dici p[er]. Proinde

Dubitetur in casu
Instrumenta proprie dicta

manifestabitur notabilis in instrumentis propriis dicitur
q[uae] agit p[er] ^{notum} ~~verum~~ p[er] h[ab]et p[er] h[ab]et et ad honorem
sive virtutes: Altera q[uae] illi quomodo in h[ab]et
& ab intrinseco principio ut semper servat de
p[er] h[ab]et q[uae] illi quomodo forma propria & notum
na. i. ad accurrendum de hoc est illa virtus sive virtus
quo instrumentum proprie ac dispositum operatur

1a.

ad effectum causae principalis nec est efficacia virtus & 2°
 alio instrumentalis cuius a quoniam instrumentum a
 principali agente. Ab hoc virtus seu alio est 2da
 quod quoniam instrumentum ad agente principale in
 sit aliud est quod usque seu motus ipse velut passus
 & applicatio instrumentum ad effectum causae princi-
 palis, quod usu & motu pariter est instrumentum ali-
 quod sit tunc mentalis fundamentum in priori illa virtute causae
 quod sit tunc instrumentum quod in dictis & sitibus instrumentum ubi
 situm est.
 Cum ad debet non debet arguere quod sit in dicitur quod potest
 ad existimandum aut inipsum ex universalibus & causam 3da
 quibus aut certe pauca in verbis causis esse nu-
 meranda 1° quod proprie loquendo id solum est dicitur, 1°
 da causa quod quod res est at solum finis est id quod
 quod res est quod dicitur. Nec enim dicitur rem esse quod quod
 sit ex materia dei. 2° da causa & effectus sit correlati 2da
 na; effectus autem a solo efficiente dicitur ut
 ex ipso in dicitur est aptum. 3° da causa in materia 3da
 nulli ex se alio habeat inter se in nulla ratione potest
 effectus ab ea se separare. forma itaque quod dicitur
 esse id quod dicitur esse res nulli rei in dicitur. huius dicitur
 potest: Non materia quod qua res est erat antequam

forma introduce rebus n̄ compositis ut solis ab eorum
piat esse ut ab illo q̄ primo fit ac primum resp.
Ad 1^m respondet si illud pp̄ quid late sumat
nullus ex + vulgaribus causam quibus n̄ ueritas
eē excludenda; si n̄ sumat prope ac
specialim pro eo q̄ est Cuius gratia
C. hac n̄. peculiaris & usutissima est hanc
uertonū gratia, Dubium n̄ eē quia sola ^{fideli}

Respondet ad 2^m sumit caā dicenda. Ad alterū dī si caā ḡ
rebus in ordine ad effectū spectato effectū in
nois origine q̄ etimologia dī s̄ ḡ honorifica
soli efficiēt caā nomē necesse: utimur
Ag n̄ s̄ ea rōe spectat quāz nec lapsi s̄
ḡtate. quasi sedem cadentē s̄ raro & apud
marios q̄ uertonū etimologias p̄sequit
Ad reliqua patebit ex iis q̄ proxima sequenti
questione dicent.

Ordinē causam inter se quāz & alia multa in
causam explicationē cumulationē spectanda

De ordine causam in p̄
se vide Tolet. apud col. 2do p̄f. q̄ 7. porro qui et a p̄f
Vnde caā fit nobilitate effectū
NB. diuine possit in caā effectū suo nobilitatē ad qua
ut comode responderi potest memoria tenendum ē q̄ dī q̄
initio huius disputationis notauimus, caā 3 p̄f. aduē

NB.

c7. q6. art. 2. Quia nra de forma scriptis inebit
 te unumq. indubitate a garrate seu caa efficiente
 accidentibus qbz nra ad recipientia forma idonea
 reddidit no est opz ullo 3to medio quo inter se
 unamq. compositumq. gstituant. Neganda tu non
 est caritatem illam differre ab eo q caa nominat
 saltem ut modz rei a se: Quia ut aliqua ita
 sese hat ut alteru su altero no solum in se hui
 s. existere quoq. su altero possit; necno diffin
 nis aliqui inter ipsa intercedit: At vero rei q
 causa appellat su causalitate poe apprehendi nec
 clarig est: quis n. nra forma v.g. su causalit
 roe conipi poe negat? Constat et poe eandem
 su causalitate sua gstitore; qngdem causalitat ad
 niest rei nisi cum actu ad effectum concurrit: quia
 ille modz se hnti nihil aliud e qua ipsa rei q caa
 terminat ut actu concurrit ad effectum. Forma
 aut su existere quia actu nraq. informet de caa
 nec ut patet in aia roati q se se extra nra
 cohaeret. Item nra su divina virtute forma
 et si nulla in se heat forma respectu cui
 propria causalitates admi n. p. et. Modi n. de caa
 fandi in ipis ubi q caa appellari solent virtute

ac potestate gignendi; à qua potia in actu ex eunt
 quatuor casibus oblati n̄ ab his atq; regis naturis sub
 eadem ad calorem suscipiendum apti gignunt ex propria
 sua caandi virtute ac volut potia in actu pro,
 colit calefactionemq; producit. His ita effectibus
 ad penitiam ac distinctionem utriusq; causae huius ma-
 teria se: ac forma caandi totum esse gignit.
 Explicat autem hic qd se de principaliter sola materia
 ex qua fit compositum sine corpore naturale
 patet qd huius explicat hic causas corporis na-
 turales sicut in se p̄ se p̄cipua at sola materia
 ex qua compositum est causa corporis naturalis q̄.
 Verum n̄ est qd Euclij 2do p̄p̄. c. 3. q. 3. debet
 notari n̄a; non esse causam materialem respectu forma
 sed respectu compositi sicut de forma causa fortis
 est eiusdem compositi respectu; eodem modo finis.
 Efficiens si proprie loquimur. Quando usq;
 iam obtinuit ut ipsa quoq; causa dicantur sibi
 vicem causae. Sic materia dicitur causa forma eam
 recipiendo & sustentando forma uero causa materia
 eam perficiendo & informando. Efficiens itaque
 dicitur causa forma eam ex materia potia educi
 do; dicitur tamen quoq; se remote causa materiae quatenus

Quare hic triplex
causa Materia.

Causa respectu materiae
respectu materiae causae.

Quare materia dicitur causa
forma. Et forma causa
materiae.

Efficiens est inchoante
causa prima. Causa.

Efficiens est inchoante
causa materiae.

qua' totu' gstituta. Veru' quibz' compositu' natura digni-
 tate plibz' suis excellit ita gstantior ac fortior
 est ma'e & forma causalitatis erga ipsu' quam
 mutua eamdem inter se: q' quo gsequens est
 q' prior illa quasi ma' q'dam sit ad hanc posse
 uide' atq' adeo q' velut imperfectu' q'd ac inchoa-
 tum referat & ordinez ad posteriore' tanq'
 ad q'd perfectu' & suis in modis completem.
 unde ad forma' attinet omnis eig' dimissiones d' q'q' font
 7. n'it. ero diuina causalitatem eig' proprie ac p'p'te
 iustam ee' non ut agat ut efficiat ee' no' quo ager
 q'it (causare - n. latig' patet qua' agere & efficere)
 ut seorsam cu' composito intrinseco amittet tanq'
 informante' illuz' in certa spe gstituta. Obij
 effiuent dat' esse ei q' non forma. p' deo utiq' obiecto.
 causa' dare esse, forma fortiter d' seipsa p' uocatione
 intrinseca & essentiali. Effiuent aut' dat' esse effectui
 & sese dando p' actione' sua' effectui imprimendo. Obij
 2do Forma q' nitens dicitur in re g'ratu' u' potig'
 ee' effectus qua' ca' p'p'te ga ab effiuent' educit ex
 o'ia ma'a q' n' e' ca' p' effectus. p' deo ee' causam
 & effectum diuerso modo: causa' respectu compositi quod
 in esse p'p'te intrinseco constituit: effectum et' modo
 aliquo quaterq' ab effiuent' fit ut potig' confit' ut

Qua' p'p'te sit causa,
 hinc forma.

Obiecto.
 Rep'ndit.

2da obiectio.

Solutio.

Quid dicitur. supra diximus. si dicat forma e' illud ipse q' magis
esse & hoc ipse, momento quo forma est ipse et con
positus vero ut ipse: unde d' dicitur frequent' in con
suetudine forma e' totam rei g'ditales: si forma est
rei g'ditales q' non ipse caa nisi q' g'ha manet
sua res g'formetur velut id e' causa' sing' q'

Solutio.

Ad h' necesse minime e' ut caa ipse antecedat
effectum ut supra diximus satis e' si procedat
effectus ab ea q' se pendat quo pacto ab in forma
te forma pendet compositus ut d' dicitur in dignitate
m'na.

Quid dicitur velut q' d' dicitur
ut forma e' tota q' d' dicitur
talem rei.

Ad h' necesse minime e' ut caa ipse antecedat
effectum ut supra diximus satis e' si procedat
effectus ab ea q' se pendat quo pacto ab in forma
te forma pendet compositus ut d' dicitur in dignitate
m'na. Ad h' necesse minime e' ut caa ipse antecedat
effectum ut supra diximus satis e' si procedat
effectus ab ea q' se pendat quo pacto ab in forma
te forma pendet compositus ut d' dicitur in dignitate
m'na.

Quid e' Quotplex sit Effici
ens & quam eiq' causam.

cau' Quastio 4^a Ar.

o Dimplo Efficien
ti caa.

Efficienti in titulo g'formetur dicitur solent a p'te
in v'tem & p'ticularem. Velut illa d' q' p'prie
effectus ipse distinctior producere p'te p'ticularem illa
notam qua unig' in p'te p'prie producit
ignis ignis aqua aqua. Ita dicitur caa

Qua dicitur v'te ipse
cau' caa.
cau' p'ticularem.

p[ro]p[ri]et[ate] mod[is] differ[en]t. Na[m] v[er]o ca[us]a d[omi]ni agnosc[er]e
 q[ui] effect[us] sibi d[is]similes ac s[er]e inter se differentes pro
 duat inq[ui] ca[us]a est sol: p[er]iculor[um] d[omi]ni univ[er]sa q[ui]
 effect[us] sibi s[er]e ac s[er]e inter se quoniam producat.
 ca[us]a v[er]o d[omi]ni p[ri]ma; reliqua s[er]e: Quamvis 2da.
 p[er] ca[us]a p[er] d[omi]ni v[er]o in 2do numero. Nam
 sol[is] d[omi]ni absolute & s[er]e ulla restrictio e[st] ca[us]a p[ri]ma. Ab
 v[er]o d[omi]ni p[er] effect[us] in fieri, s[er]e, & c[on]servari. 3ta.
 p[er] d[omi]ni p[ri]ma in fieri: postq[ui] effect[us] producit
 s[er]e in ulla ca[us]a p[er]iculor[um] g[er]e s[er]e n[on] aut
 p[er] g[er]e ca[us]a v[er]o p[er] ca[us]a p[ri]ma 4ta
 p[er] d[omi]ni illimitata q[ui] s[er]e virtute[m] nullu[m] limi
 tati p[er] v[er]o in absolute ut d[omi]ni; ut in v[er]o
 p[er] d[omi]ni ut calu[m] sol & s[er]e cetera item Intelligen
 t[er]e p[er] d[omi]ni illimitata cu[m] s[er]e virtute[m]
 p[er] d[omi]ni effect[us] unig[er]e s[er]e producent[ur] ut s[er]e
 p[er] d[omi]ni ab alijs remota uocant[ur] gla 5ta.
 p[er] d[omi]ni q[ui] effect[us] & q[ui] ca[us]a in mediat[ur] s[er]e;
 p[er] d[omi]ni u[er]o p[ri]ma q[ui] inter illas & effect[us] ab alijs
 ca[us]a interfit; & s[er]e ab alijs illa d[omi]ni ca[us]a mediat[ur] s[er]e;
 p[er] d[omi]ni s[er]e p[ri]ma attingit s[er]e effect[us]
 p[er] d[omi]ni ca[us]a media quo p[er] d[omi]ni e[st] ca[us]a medi
 a. s[er]e qua[m] n[on] s[er]e virtute[m] p[ri]ma
 p[er] d[omi]ni attingit. s[er]e u[er]o illa q[ui] s[er]e mediat[ur].
 p[er] d[omi]ni p[ri]ma virtute[m] attingit effect[us] quom[od]o

2da Simp.
Dylog. 2. 3. 4.
1. 2. 3.

igni legni calefaciendi caa est.
Dividitur et caa efficiens in totalem & partialem
& modi loquendi splendi accipiunt. 1o qdem ut
caa totalis illa sit q in suo gne totum effectum
su gursu alteriq caa eiusdem ut diversis ordi-
nib. producit: partialis illa q in suo gne totum
effectum n. producit, su gursu alteriq caa eiusdem
ut diversis ordinib. 2do de longe usitata accipi-
caa totalis pro ea q in suo ordine & gne totum
effectum producit sine requira aliqd alteriq ordinis
sine nox: partialis ^{pro} ea q nec in suo gne nec in suo
ordine totum effectum producit. V. g. 2da g. 2da
Adami fuit caa totalis 1o modo eo q su gursu
caa secunda cu se solo produxit: produxit
n. Socratem & Zenonem e caa partialis 1o modo
totalis 2o modo, eo q licet ad eos producendo caa
2da concurrerit non ta alie ordinis eiusdem fuerit
parentes Socrati et caa totalis 2do modo eo q
licet fuerit concursu ad eos non ta fuerit in
cursu alteriq caa partialis eiusdem gne ordinis
Sed qn duo Socrates trahunt aut ferunt pondus
ter f se solo trahit aut fert sine aliq ad se
possint sine nox tunc uterq e caa partialis illiq
tractionis &c.

2. 3.

NB:

Proterea dividit efficientes in subordinatas & non sub, 3ta Divisio.⁷⁵
 subordinatas: Non subordinata illa est quae nullo modo a se quaeritur subordinatae.
 minime se dependit ut ignis aqua &c. quarum nulla
 pendet ab altera in se invicem generatione & operatione.
 subordinata causa efficientes illa est quae non a se quaeritur subordinatae.
 se invicem se dependit; & est ad se respicienda aut non. *Hae respicienda.*
 essentialiter aut essentialiter subordinatae prioribus quibus quaeritur prioribus.
 illa est quarum una absque altera non potest operari
 altera non fieri suo dependeat; ita subordinatae
 filii patri. posterioribus quibus illa quarum altera posterioribus.
 absque altera non potest operari: sic subordinatae
 similes utrobique; nam particulariter de ducere regno,
 effectus suos in utrobique & in omnia: Nam
 deus se solus potest esse effectus producere ea
 iam quasi legem sibi statuit ut quaevis
 natura non miraculose sed naturaliter
 edis & ducere velit. *Hae sunt hinc duo* *Hae duo causae, quibus*
 differunt 3ta est quod a se invicem
 possint se eundem speciei ut patet essentialiter
 aut subordinatae minime quippe in essentialiter
 subordinatis altera ex natura sua dependet
 altera in causando, quod dependetia non datur in
 eorum speciei eundem; sunt enim in se pariter
 in causandi facultate. *2do differunt quod in se*
 subordinatis necesse est ut non causandi

3tes

superior sit nobilior & perfectior quam inferior non
inferior a superiore pendeat in causando; in aucto-
ritate aut subordinatio id non est necessarium in nec
nec de h tanta dependentia. 3tes differunt q^o o^o
essentialiter subordinata simul existant eo pacto
quo concurrunt ad eundem effectum; sic n. o^o n^o
cebram est cu^m inferior in ipso causandi actu pe-
deat a superiori; quo t^o n^o e^o o^o in aucto-
subordinatio plias efficientis sua d^o n^o n^o
Subiect in principales & instrumentales, tercia^o prin-
cipalis in physica & moralem vide apud Scot^o in 4°
Metaph. c. 2. q. 5

Vide Scot^o

Definitio efficientis
s^o m^o Aulem
Quare vocat^o p^o p^o n^o n^o

Definitio efficientis talore s^o Scot^o cap 3. Efficientis
e^o id aude s^o m^o principiu^m e^o mutatio s^o motu &
e^o h^o . Vocat^o s^o m^o principiu^m n^o absolute; n^o n^o
n^o p^o n^o e^o & ab eo movet^o efficientis; s^o d^o p^o n^o
principiu^m p^o n^o q^o motu p^o n^o p^o n^o d^o n^o
Obiectio. Sed q^o de fine d^o n^o p^o n^o . Si d^o n^o e^o s^o m^o
Solutio. Intra e^o s^o m^o principiu^m n^o n^o e^o n^o n^o g^o e^o m^o
illo ipso subiecto in quo n^o n^o n° 10 & p^o n^o n^o
Quare efficientis sit
principiu^m Motu.
efficientis e^o s^o m^o principiu^m n^o n^o n^o n^o n^o
p^o n^o essentialis in illa re in qua e^o n^o n^o ab effici-
ente producta . Nec solum e^o efficientis principiu^m

Obiectio.
Solutio.

Quare efficientis sit
principiu^m Motu.

... motu & illis operationibus per quam produciuntur forma
 ... est et principium generis forma introducta seu
 ... quantitate & existentia sub illa forma;
 ... generis non intelligi quod per se & non nuda pri
 ... quod quam motu sic utitur. Deo
 ... proprie dicitur per se improprie dicitur qualiter
 ... & long principium est causa efficiens.
 ... efficiens ut efficiens est quod est in
 ... rem producit et non esse ad esse sine finitudo
 ... Cuius: simpliciter per generationem substantiam
 ... qua res simpliciter produciuntur, sed quod per generationem
 ... in qua res tamen sunt aliquid autem pro
 ... Cuius officio bona quod est. Illud tantum
 ... observatum nec materia nec forma nec ulla
 ... essentialiter proprie & physice dicitur efficiens
 ... si tamen supposita sine sint entia naturalia ut compo
 ... physice siue non sint entia naturalia ut Angeli
 ... potest licet efficiens proprie & phy
 ... si tamen sit suppositum forma tamen de materia & actu
 ... a quo posteriori manat recte quod dicitur
 ... efficiens tamen passionum suarum interna tamen
 ... ut in Logica dicitur tamen non dicitur
 ... Verum tamen est quod hoc nomen efficiens
 ... analogiam ad physicum efficiens obtineat.

Quod sit principium generis

Consequo Responsio

si hinc desinitur secundum aliter

T.B.

Sic forma v.g. q̄ est principiu' motus & aliu' motus ignis sursum dici solet efficiens illoq̄ motu
hinc alia rōe dicitur dicitur atq̄ forma efficiens
hō physici dicit principiu' motus ut quo ipsum

Quandā proprie dicitur
Efficiens

Obiectū p̄

Solutio

Ad obiectū

Solutio

In quo dicitur causalitas
Efficiens

efficiens ut quod. Deniq̄ notat q̄ licet ipse
efficiens illud dicat q̄ aliud a se & extra se
efficit illud hō suppositū et ē efficiens q̄ in se
ipso atq̄ efficit. Obiectū hō rōe motus
atq̄ hō mutatio physica in deficiō efficiētis
tū ē dēum ut res creant nō ē cā efficiē
cientē; q̄ nec creat res creant p̄ naturā
physicā. Ideo nō ē cā efficiētē physica
ut creat ē hō cā efficiētē q̄ efficiētē
atq̄ p̄let quā cā efficiētē physica. Si itē
dicat; dēum ut concurrat ad productionē
reātū in causis 2 dicit rōe dicit cā physica
cā q̄ p̄ q̄ mouet in motu & mutat in motu.
cū hō efficiētē cā mouet et ipse mouet dicit
at Ideo dicit rōe efficiētē cā physica solū dicit
dicit ut sit principiu' motus in alio; id q̄ fieri p̄
et si ipse efficiētē rōe in motu ac mouet. Nā
cā hō inferiora p̄t corrumpit alterat ut hō
ipse alterat p̄t aut corrumpit
efficiētē causalitē q̄ attrahit ea q̄ rōe dicit
dicit sūm rōe q̄ sit in eo quo p̄t et p̄t
explinat

Quo agens non est
peter.

13

Obiectio 1a.

Solutio.

Obiectio 2da.

sententia haec ita est accipienda ut in alio causato
 cunctis tunc dicitur aliter non solum pro inflexu
 fiat sicut in ipso: Quia in fluxu seu alio loco
 explicata plane sequitur non enim agens est finis
 esse id unde per oritur mutatio: Tunc n. dicitur unde
 per oritur effectus sed mutatio ut si sit utique de
 ipsa mutatio sed in fluxu seu origine mutatio
 esse agentis tunc in ipso agentibus et motu mutatio
 nonne agunt. Obiicit 1o. Illud non est aliud quam
 effectus sicut fit seu effectus ut est in fieri effectus
 est ita & alio causato, aliqua se priora sequit.
 Hoc non potest esse alia quodam alio alio in ipso
 abeundum est - 2o effectus causato non est alio.
 Videtur alio non solum in talibus sua realia esse in
 alio dicitur fit & sub hac re ipse hoc se esse
 effectus quatenus eius effectus comprehendit: sed eandem
 spectatam sicut agentis illius instrumentum effectus
 fit hoc se esse in causa a qua licet dependat
 non tamquam dandam esse aliam in media causato
 talis: sed quia id quod ita a causa pendet ut sit ipse
 causalitas nequaquam alia causalitate indiget: sicut
 nec existens aliam existentiam qua existat nec
 alio alio possit alio qua fiat. Obiicit 2da
 Causalitas debet antecedere esse id quod a causa oritur

sicut et alio modo non solum effectus sed etiam quod ipsa à causa efficiens
 quod alio modo recte dicitur efficiens causat. Maior
 patet quia quod à causa omni contingit ab illa omni qua
 tergo forte causa est illius product. Minor pro quia
 omne autem proficit à causa tanquam ab egerit pin,
 ipsa cuius virtute autem egerit efficiunt efficiere
 solent. Ideo distinguendo maiorem dicitur ante ratio.
 eade omne id quod à causa omni simpliciter de quomodo modo
 ego; dicitur antecedens omne id quod à causa omni ut forte
 causa est concedo. Jam licet et ipsa causat omni
 utur à causa omni tamen ab illa quasi manit de
 virtute simpliciter à ab illa prout forte causat.
 ea quod virtutem tanquam propria de forte omni vice
 formali causa ostendit.

Quomodo causa particularis effici
 Certos habeant se ad causas
 Veteres & vicinosa.

Quaestio. 5ta

Quia est de re sentia quod videtur apud col. Vide col.
 2do p. 98. Nos rem omne hanc aliquot spec
 rationibus complectamur.

1a Absentia absere aas et dicitur virtute sua nihil Absentia sua.
 2a Absentia est enim ad ipsam tantummodo presentiam
 agere ipsa nihil aliud esse quam signa quodam divina

a honore no' solum falsu' e' sed ab omni tu' scilicet tam
 hoc sententia tolla' non iudicio alienissimum. Est hoc affectio quae
 quosdam Arabes & Gabieler qui in 4to sententiam
 dist. 2 q. 1 & 3. Ipea q. deo ab initio hoc pactu'
 muerunt in rebus creatis ut se ad ipsam plenitudo
 agere uoluit omne eis adhaere quia adhaere uol. dicitur
 sicut habitudo queque no' gubare uolunt deo ut uia
 probant se magis q' daz arguta. In fine sit q' plura q' pauca
 fieri pot' sed deo p' se solum res ser' p' fieri p' nihil esse
 tuarum indignis q' res alie infra deo nulla adhaere
 probant 2do. administrat' sibi propriis & se meliori. Sed deo quoniam
 p' se solum agendi modo: sed p' se solum est effectus p' se
 p' ducere qua' administrat' aliorum q' probat' Minor q'
 se solum efficit q' collent' atq' ut p' ducit' agens
 sua uirtutes indicat; in altero quopiam producere
 inopia & inbecillitate arguit: q' aliam causam
 probant et antequam uirtute nihil efficit deo adeo q' deo in ipa
 tale 33. scriptura.

hic authoritates uirtute sacrae litterarum ut illa
 prioribus ad Corinth' c. 12. Qui opah omnia in uobis
 Et ex posteriori ad eodem c. 7. Sed q' sufficienter
 uos cogitare aliquid a uobis quasi ex uobis deo.
 Respondet ad 1m. Sed hoc nullo negotio dissoluitur. Ad 2m respondet
 illud scriptura fieri q' plura q' aquae conde' ut deo
 hoc dominus bonitati & sapientie quoniam per

pauca fieri potest. sed negamus agere quoniam &
 gloriare suavitatis atque admirabili dispositio —
 ut divina providentia res efficiat per se solo deo
 efficienter subtracta omni agendi virtute causis & dicitur
 Summi. n. boni est sese coicere: Quia ut in re magis
 sese coicet quia totum hunc creatis inproductiva
 insertiendi. Ad 2^{am} respondet omni quoniam deo & respondet ad 2^{am}.
 per se hunc agendi modum; sed tunc in eo non consistere
 ut deo non admittat quodam aliam causam effici
 entiam: Quia eam non admittat quod ab illis deper
 deat ut quod absque eorum opera se solo cadit effecta
 producere non potest sed ut ipsa eadem dignitate
 imperat quod agendi non nullum arguit potest esse,
 tunc aut imbecillitatem. Nam, quia maiori
 minor exploranda est: si non vellet absolute ac proprio
 maioris esse perfectior edere effectum se solo reger
 da est ob causam iam iam allata: si aut vellet mai
 orem perfectior argui quod agendi opera se solo
 qua simul cum alio cuius opera & administratio operat
 concedenda est sed sic agendi modum in deum non cadit.
 Ad loca Scripturae quod attinet non negat absque causis & dicitur respondet ad 1^{am},
 sed sua efficientiam sed docet eam absque deo in sum. ca. de deo Scripturae.
 se & auspicio nihil valere: Interca legit ibi et soli
 gratia operibus quod comparari tunc ad deum ut ad causam
 principalem referri debet. Nec merito proinde
 loquuntur ob sua velis captivitate in se agendi

22
facultates ademit: Quod 1. eam inerti et hinc qua
titali s; formis ta' substantiis qua' auctabilis esse
in auctibus reformis: Etiam aut eam de; formam
effluentia' Am' abest ut in' ualeat quantitas ut
eam ut m'pe aduinet quidem ignis quo maior
est eo' longis calefacti & gleba terra quo uasti
or' eo' celeris desum foch' modo illi' aquaale
ut nitensio' hinc par' s'ctam' p' hinc' genitales con
desit. Adde q' eadem Quantitas dum magis
extendens auctibus mat' hinc fulum' p'bet ut g'ades
hoc ipso corpib' p' hinc' mutui & ad agend' uicis
in' g'ant' uic' subministrat eorundem agend' fac
tates nunc in modum prouult: Neg' u' s'p'ge
d'gest' s'p' ueritate' peculiaris q'dam' s'p' hinc' s'p'ia
illapsu' quo' palicatis corpore' s'p' hinc' p'betur
abunde - n' agend' in se mutuo sufficit p' corp'
hoc dogma falsum est q' tigna' minime' d' hinc' hinc'. Est u' dogma
hoc aduinitatis p' hinc' ac p' hinc' uic' hinc' hinc' hinc'
res ut fuerit aut debile uerbum' d' hinc' hinc' hinc'
claris p'bet. Sane s'p' hinc' ut m'pe s'p' hinc'
parat' uic' hinc' uic' hinc' p' hinc' uic' hinc' hinc'
obuia & q' hinc' hinc' ut no' p' hinc' ut hinc' hinc'
p' hinc' hinc' hinc' ad e' ad ueritatem q' hinc'
no' tam argutis ac uic' s'p' hinc' ac s'p' hinc' con
pellendi s'nt. Neg' aut' q' hinc' hinc' hinc' hinc'

Hoc dogma falsum est
offendit

quæz calefere & id genus alia sensu manifesti ma:
 Net absurdo se liberant in dicunt n se huiusmodi acti
 ones ^{regare} ~~ignoscere~~ s; aliam earu caus dilatare: Na
 in sensum viduo corp omnium bonum a fine sol
 esse lucem mittat & quib uat profecto sensum
 regare quinnih q absq ueritate argtmo negant
 cas funthoer ipsarum et rerum ept in qbz des
 bendunt. preterea si sol no uere illuminat &
 aqua uere no refrigerat seqr coha corp usum b
 quendi bonumq iudicium n ee uera ea puzri
 ata qbz id offering: Nec n ut illa uera sint
 pati e Deum sole pte lucem fundere ut ad
 aqua presentia q ducere pigiditate: Na in Deg
 aqua pte sentit et calore gignere no nung
 equa qua ignis diceret naa sua calefere: Imo
 & uero qd diceret procreant frigelu a lapide
 si Deg ad illiq pte hanc angelu q uerisset alia
 argtma uide apud Tol. & conuincit. Vide Tol. & conuincit.
 ffserho 2da Non solum factu uera pte puzri puzri
 gnain s; hucum quoz & eruen est qdrea
 solas creaturas agerol in imediato & uimali dei
 co uofu e gha Inramu 2do dist. 1. q. 8. & dist. 34.
 q. 1. q. 8. & alia extena opmior nuplexq canq
 sic probat 1o Si deg caa 1a & uerit ad puzriore

Vide Tol. & conuincit.

quæz calefere
Janus 1o

N.g. calor et coarctat adu & in diate aut givrit
eadem ratione qua calor & ducunt, aut diversa. Non
eadem qd eadem numero utro à duobz distinctio
dini agentibz p'fusis à pt: No' diversa qd aut
p' illam actione, ca'ca utrius p'ducere totz effectz
& hoc non qd alioga ca'ca p'ticularibz quibz est
p'p'uarat: aut p'ducere tm' p' alig effectz &
tunc ca'ca utrius est tm' ca'ca partialis reg' et coarct
retet cum ca'ca p'ticulari ad producenti' idem p'du
idem cu' ca'ca p'ticularibz unam p'tem p'ducatur
aliam p'tem. Et do. Si actualis dei quoz reg'at
idcirco reg'at q' ca'ca natur' suis utrius no' p'ori
effectu' producere: s' p'ca non reg'at p' p'tem
Minor qd calor v.g. octo gradus p'ducere p't
calorem sex ut quinq' gradus in effectz p'te
super p'tione ca'ca. Nec reg'at actualis dei
quoz ut ca'ca p'ticularibz d'terminet ad hunc ut
illu' effectum p'ducendū: hoc n. uniusq' agentis
um natur' ab initio tribuit' & alig' m'itum.
Nec reg'at ut agentis natur' applicat ad effe
ra' hanc applicatio fit aut alioq' agentis natur'
opa aut libera s'oi voluntate: & quoz dei
minimo reg'at. p'terea q'tio adu' talis quoz
dei tollere voluntatis n'ra libertate' s' enim

probat rdo.

probat rdo.

n. in idem unum rei alterius actio tribui ut eadem
effectus producat opus ipsius effectus pro ea quae illa
sunt forma rationis agendi quales.

Natura sententia. Nescimus hic nimirum substantiam dicendum est deum quoniam
Deus concipitur ad actum,
licet in ordine concurat
ad quodammodo, operans
potestatem in se habet
vari. etc.

Vide tab. 98.

probat p.

causis particularibus nimirum efficiendi propria minime
ordinat. Hoc possumus ex dictis clare est. propter
tu ab aliis potestatem nunc et a col: quod hoc utale.
eorum plurimum. Non una ut altera glenti eorum
suppositis divinarum literarum oraculis apud eorum
col: extantibus. In agentibus se de se utale
subordinatis ut 2do Metaph. c. 2. septu. eto alio
loco affirmat potestatem in se non esse nisi dependet
ter a superiori ita ut superior simul generat ad
causandi actum: Imo sunt idem in quo potestatem
et. & auctor libri de causis effectus per se dicent
causam prioris plus & efficacius movet quam posterior
or: Sed deus est suprema & per se in se
liter ac se subordinari oportet omnia agentia crea
ta: igitur nullus agens infra deum aliqua edere
potest actione quia deus in eam proxime influat
Ex toto ut potestatem datum huius de se plurimum
verbi numero transmissum illud recte absolute

hinc s. August: lib. 7. t. xviii. cap. 7. & lib. 5. t. 1. q. 1.
 nisi ad litera ero. Sic t. lac re p. ubi crumie p. b. lo
 Joseph Mouet. Reg. nigt occulte p. h. a. unnoy p.
 creatura suam cog. motu illa uersata Dum frigen uisa
 perficiunt Dum uirueunt Sydera Dum alternant uoti
 Dum aboy aquaru' cap. h. g. agitata, Dum uiceta pul,
 semina euoluunt, Dum animatia g. g.,
 Dum inig uistas exierere p. mittunt explicit
 q. illi cum p. imu' cordita p. tang. impli
 ut alora p. ta miderat; q. ta ni suos cursu' uox explicit
 q. illi q. condidit p. uido motu administrare
 Deo p. Denm immediate concurrere suaz p. h. a. id.
 efficiendi uirtutem circa effectus alique pro
 ducendum exercere nihil aliud est qua' Deu' i. h.
 & uelle eum effectus ee: s. nihil p. ee q.
 n' attingat & uelit ee: p. nullu' effectus ee p.
 id quem immediate deo rō' gaurat. Si q. dicit
 natiōe ee uerum tunc, qā deo attingit & uelit ut
 sit idq. p. propriam uirtutem dei & n' tū
 q. alienam: Denm aut tantummodo uelle ut effectus
 fiat p. propria uirtute, caarn; caatū, ac pro
 de rō' seq. q. ipse et immediate gaurat. Responde' q. dicit
 deo q. deo uelit ut effectus sit p. uim caa' na
 turalis tū' seq. q. et caa' natiōe gaurat p. dicit
 p. dicit

atq; illo cessante & abscedente stat op; ei; ita
mūdy uel itū oculi stare poterit si ei dege,
Greg. Gregorius gimen sui subtraxerit. Illud autē à D. Grego-
rio Hom: in Ezek: 17. Sapiens hinc simul
ac sancti hinc traditū est de eadē divina
re mō gēnādo: sic ē atq; nōt ut extra sit: sic
curat ut peccatū penetret; sic p̄sudet ut p̄-
tet; sic portat ut p̄sident. Reliqui est
argūta in gēram posita dīsoluunt hōc p̄ respō-
deh p̄ Deum uniuersū ad efficiendū egrē respō-
sione diuersa: s̄d obiectionē dī Deū p̄-
cere totū effectū in suo gēre sicut & p̄ticularē
cā eundē in suo quoq; ordine producit. Nō autē
ita totum quasi vīsa sola s̄d adminiculo abīng
producat quō paulo p̄g uerando effectū producit
et hoc respōsio satis bona est. Atq; tā nō
nō dī respōdent eandē eē actionē dei & eā
ēda dum q̄a s̄nt unū & eundē finē proximū
ac intermū q̄ ē forma q̄ producit; tā q̄a
mū externū multiplicatū actionū quoq; mul-
tiplicitatem non infert adeoq; unā & eadē aū-
minero plures s̄re p̄t fieri externos totales
et non subordinatos: Idem nāq; op; in gram
duorū amicorū effici p̄t ita ut nō minus

Respondet ad p̄-

ob alterum in qua pp utrum simul fiat: hoc in
ita sese beat multo claris patet pro eandem actio
ne plures esse fines subordinatos quorum unus
ad alterum referat, ut cum qd pollicetur laa su
deat ut ipz mediaturibus bonores qd se proposit. Itaq licet
utraqz causa in suo genere perfectio non habeat, pade
dem ratione utrius concurrat, & da simili d in suo gradu
e ordine sicut ratione, utqz concurrat p huiusmodi modo
ing h' da pro subordinata q subordinatio efficit ut
ambae quasi unus agentis vim obtineant. Ad 2am Responsio ad 2am.
Respondio distinguendo. Concurrit dei regit q suis
mibus q fin' laa utrius auxilio no potest producere
omnes; q sunt virtutibus & virtute sicut p piam gener
co ordinem sui non potest producere nego. Reliqua
in eodem argumto addita parum momenti sunt ad oia
ista suo no gurgit dei regit. Ad 3am negat Responsio ad 3am
den' hoc suo gurgit imponet causis 2 d' b' necessi
tates: Na ab aeterno statuit in istis concurrere
comodate no de quierent' non unigenitqz. Cum n.
concurrit huius dei in voluntate & intellectu divino con
sistat intelligit utiqz Deo de multo ut, ipsis huius,
voluntatis operes eo modo etiam de q huius
sint quo no qstulata ee d' b' b' liberi utqz om
nqz voluntate soluta. Ad 4am Responsio utramqz pade ad 4am.
catas in suo genere & ordine immediate concurrere. Deo

u' hinc sequi ca'at sic quoniam effectus & dicitur
 esse phialos. Nam ut caret. Ita ple d' Thom. q' 82
 art. 2. recte docet & nos sup'q' iudicamus illa d'
 taxat ca'at phialos certor' q' in eodem ca'at q'nt' eo
 deniq' ordine ad unam illig' q'nt' causam integram
 dant q'flunt ita ut re'ntia p'cedat ad a'ctua m
 agendo; quo mo' non conuenit dig' d' ca'at r' d'
 p'nt t' dig' d' ignis v'g' cum ad p'ducendu' ca'
 rem conuenit mo' quodam diu' totales ca'at & qu'
 dam modo phialos totales q' utaq' tot' esse
 utem op'at' r' n' m' se laborib' quatu' partib'
 ut illat' hor' h'ac illos producat, ut diximus: pa
 tiales diu' p'nt quoque modo q' re'ntia p'nt
 ra eo p'nt' m'flup' quem tunc adhibet eiusmodi
 laborem producat. licet n' dig' eund' laborem
 quem simul cu' igne p'nt' se solo p'nt' efficit
 r' t' eund' efficit ualeat eo t' q'nt' q'nt' d'nt'
 cu' igne op'at' existeret s' h'ac quoda' efficit
 ciori q' ignis m'flup'um suppleat & conuenit.
 Ad id q' additu' est respondet ca'at r' d' p'nt' q'nt'
 aliquo mo' uocari m'flup'um quare ex eam m'
 uent' dig' op'at'; si t' m'flup'um p'nt' p'nt'
 ut r' d' n' m'flup'um p'nt' p'nt' conuenit: licet n'
 ca'at p'nt' p'nt' tanq' p'nt' inferiores p'nt' p'nt'
 agat

Quomodo dicitur quod
 sunt diu' ca'atiales
 r' d' d'

Quomodo p'nt'

ei creati in idcirco ad suscipiendu' calorem subiecto
& reliq' circumstantiis committit resp' h'c f'ictu' no
ac sup'flum. Et q'qd ex f'ic' d'ri ampl'iq' regu' ex
mah' p'ter g'ursum in actione d' calorem q' p'edu
cit. Demde si res creata n'bil o'io absq' p'ximaria
excitacoe producere p'nt p'et' p'otari q' noq' a Deo
humana voluntate ad ar'ly m'it'os c'seques'at,
s'undum q'. Si dicit' q' p'iu' e' p'ri' sup'ior' no,
t'orib' mouere no' motum s'unt & p'ri' alterati
& cali alterare non alteratum. Q' d'at' car' p'ig
e' comouendat qua' aliud agant. R'p'ndet' t'c
illud p'p'et'ia disciplina p'ologu' ite' intelligendu'
e' n' p'p'ri' sit sup'ior' motu' mouere non
motum & agere independent' ab alio' car'. Equo
p'allet q' d'at' causas eo sensu recte d'iu' no' moue
re nisi motas & nisi dependent' ab agente p'ri'
q' una in' ip'is op'at'. Vigetis ampl'iq' hoc no'.
Ead' p'ia in no' t'm' f'ic' p'ia in op'ando q' et in op'ando
s'unt dubie n'no p'ig op'ari. Et d'ed'et' q' d'ic' q'ia
causab' d'at'. So' un' d'ic' qualif'iq' ante op'io in
Dei no' g'ursum no' attingat ip'ant' d'at' causam
actione' d'anda erit alia q'dam actio a' Deo car'
p'ig elicit'. Q' Ea qua' d'at' car' ab ip'is mouent'
& excitant'. R'p'ndet' falsum e' q' d'ic' p'ia n'no
agat r'oe alio'q' p'iorib' g'ursum quem d'ic'et' to

Obiectio.

Responsio.

Alia obiectio

Responsio.

inmittat in caus agentez ut ea exiret & velut imbe
 illez corroboret. Ad qd n. ille sit neciq? neq et prius
 agit rōe illig concursu quo ad hanc & effectū rda
 caa imēdiatē attingit quasi aut totum aut aliqua
 eig ptem p se prius producat absq? qd hō caa seu
 da. ^{Explicit tōe qd dicit p} ^{psom suo gursu} ^{2o dicit prius agere sub}
 prius agere p quaterq? priora nā dicit qd pte
 chōca sunt quōd se tē dicitur gursu qd dicit
 caorum gursu longe pcellatior est. 2o quaterq? 2o.
 priora vocant ea a qbz non queritū subsistendi
 corsega nō n. si de h gursu dicitur absolute p qd
 dari gursum ignis; et si qda ex eo qd de h con
 cursu ignis recte colligat dari concursum dicitur.
 Porro ad hanc prioritātē rationē nō opy ē totum
 causam & dicitur effectū aut aliqua eig ptem prius
 Des quā a causa rda produci ut patet.

De Fine.

Finis non nō ex + quibus causarum unū est vere
 propriū dicitur & ordine primū: Quod tamen
 ex antiquis pter qbz dicitur obscurū fuit cor in om
 nium de loquendi & sentiendi consuetudine usq? adeo
 receptum nunc est ut tūc videat solus meridi
 am luxem in dubium vocare quā finalem causam

*Dicitur tōe qd dicit p
 psom suo gursu
 2o dicit prius agere sub
 anctōe p.*

B.

*Finis nō caetera
 causā gōra est
 ordine primū.*

finem cui; finis autem cui ex se sua non necesse di-
 gni ut intelligatur nisi alium finem. V.g. Sani sub quo est finis cuius
 hec de se intelligitur nisi agrosuam cui in gratiam illius et eadem as-
 picienda laborat; at ipse agrosuam forsitan se ad
 dirigat in alium finem suum finem cui forsitan prima
 amore se se diligat. Amor finis pro-
 prius est amor concupiscentia amor possessionis est
 amor amicitiae aut quasi amicitiae ad quem
 dirigat amor concupiscentiae. Non enim cum ubique si
 nam isto in gratia conveniat finis sed illa communis
 qua passim ab arte notat uti gratia cuius aliquid fit
 dubitatur tamen ab aliis non inveniuntur finis finis cuius
 finis finis dicitur quodam ut iam dictum est
 et roem Medij tunc se dirigat in finem cui.
 tunc si quae ea quae passim et sine scribit artes
 attendit consideravit iudicabit forsitan illius finem
 uti finem cuius qua finem cui esse dicenda finem
 finis; ut cum ait finem esse se intentionem ubi
 in executione forma introducenda esse finem in
 tenent ab agente nunc in omnino loco paulo an-
 tialo. Cum n. dixerit quod arte finis esse gratia
 non modo subdit iungit. n. et nos quodammodo
 finis quasi non auderet finem cui appellare
 finem finis. Dicendum tamen ois est utriusque generis

Verba hic non est
 nisi finis dicitur.

in finibus simpliciter numerari potest in utroque illorum
sit id quia cum agentis operatur. Nec refert quod
si finis cum dirigatur in finem cuius est subiectus
dicitur isto non modo efficienter causa subordinata
superioribus et tunc simpliciter causa ut solus ut homo &
dicatur hoc tunc instrumenta quorum dicitur potest et
dicitur efficientia simpliciter. Negatur hoc ut hinc
non attribuitur simpliciter in modo finibus vel ipsi
quos exercent; Non autem instrumentis quibus
ea quae instrumentis sunt ab instrumentis finibus
ac principaliter fieri dicantur cum potest dicitur
instrumenta fieri. Quod autem dicitur autem esse ut
quodammodo finis omnium quae arte sunt ita est
accipiendum Verbum (quodammodo) ut apparet
finibus tunc non imminuat sed alium finem non
afferat quia ibidem loci attulerat; prout
ac si diceret: sunt quippe et nos finis eorum
quae arte sunt sed alio quodam modo ut finis
cuius quae alius est finis tunc a fine cum de quo
paulo ante fuerat locutus. Hinc explicatio
manifesti signum est id quod statim simpliciter et si
ad hoc subicitur dicitur esse finis a se respectu
in quibusdam de potentia in scriptis libris traditur.

obicitur.

soluitur.

Quomodo verbum
quodammodo in
libro sit traditur.

78

tm quatenus si: appropinquat eē qd quatenus n
 aut ut est id pp q alia finit licet alioq
 reuera alia finit ipfio qua: qd qd fit d d d d
 Sic talis eē utr finem dno fine n sua qd d
 tate rōiq forte includere hoc ut ipfio qua
 aliud fieri alia finit sp qua rōe si conpial
 & cognofca non qd ipfio aut cognofca forte
 p tm maatu. Veruūtm opp non est ut finis
 ut maatu ut forte cognofca ab ipfo mediato ager
 pp fine p fuffit ut cognofca ut ab ipfo ut ab ipfo
 quopiam a quo ad agendū impellit cogitatur ut ipfo
 itur. Neg et opp eē ut .i. pp q aliud ut ma
 finit reuera fit om d eā sua talē pp q cetera
 merito fieri debeant: p fuffit ut ut eade fit
 ut cuiusmodi eē m d d d: sic vana qd nūc ut
 propie fins eē illig q pp illam fudy nauat eē
 mofynab largit dē: ex qd qd talis d d d d
 folet. Finit eē ut ut obijū appetitū sine rōe
 sine fignitū sine propie sine impie d d d d
 qua d d d d d d d d d d d d d d d d d d
 talis fit illa ut sine tm talis apparet ita ut
 eig psequendi grā agens opch.

Alia de fine

79

Notandum eē pteca una vna d d d d nō tm fiam d d
 tudinem d d d d ad finem qua d d d d d d d d
 aliud psequendum p quātū aliam qua p fuffit

ut necesse est referri; Itaque in eisdem
 habitudines naturae & multipliciter ea media referuntur
 ad aliquid ut quodlibet se et ut quodlibet
 manifestandi ornandi recipiendi comprehendendi
 pro Medicis quod est sano tuenda sanitatis causa ad si
 bet Medicamenta media illa ad quodlibet ad con
 sistentiam referuntur sic per produci ex nihilo res
 creatas ad manifestationem bonitatis suae utio
 illa sua retinet & sic dicitur. Ad hoc
 notanda sunt varia sunt divisiones: Similiter
 quae est forma per generem si ducta &
 fixa generi quae est essentia cum generis
 quae divisione colligitur ex toto per generem cap. 2.
 ex: 53. et hoc de phys. ex. 70. Similiter
 in medio quod ad aliquid ordinatum & ultimum
 quod est alterius generis ut fixum ut per ut in
 certo genere ut finis physica v.g. de colorum sci
 entiam de: Est et finis virtus quae spectat rationem
 toti universo praecipue & particularibus quod consistit in
 genere particularis in quibus agentibus. Tandem dividitur
 in totalem & partialem si fixa ad aequilibrium
 & inaequalem si fixa per se & per alios in rationem
 & supra rationem in bonum & malum in aemulatio
 in de.

Varia sunt divisiones
 aut.

Quomodo Finis causet

mediocris; ipsa x efficiens caa fine appenderent
 boni & digni qd piaz cuius gra alia sunt effectus
 exultat et sese ad cupiditate, finis et modicum:
 Finis no solu gferat ad hoc obiectum unde propri
 am actum puausum illig amens erga finem
 media no est si fine h in efficiente.

Dubium in positae finis pp illa motione amoris Dubium
 na efficientis caa afficit seu exultat efficiens
 magis dici. Sed proprie no poe t q a motu solutio.
 imo no e motu p hys que solu efficiens hys
 in qd caa efficiens caa h in se pua
 pua actum illig motu in actu a caa effie
 e profusah. Finis no ne h tale puausum

non moueat metaphisice tm eo no quo puausum
 Cuius causa ab auaro in eig aco appetitu exultare de
 uo q occasione auaro edeunt ut offendet
 effectum actu illum uoluntatis q appetitu appd
 ah eliceret.

Quo Dubium est istare obiectua seu translatia Dubium
 ratio ad essentiam finis ut caa est puausum h de h solutio.
 perlat. si dicit mouere est effectus finis q non puausum
 perlat ad eig epium. Sed eo negando puausum h de h
 mouere obiectum ut appetibile e caa finis p
 ut mouere obiectum ut imitabile e caa caa
 p exemplis. Hinc et qd de actum i theris pua obiectum.

Solutio.

obvienti appetitui ipsi fine antecedere notione
illay caa fixatis q' fine causalitatez in eadē
notione q' situi non dicit. Sed et iterum nō
voluntati q'q' appetendi proponere nisi alia
alia quoddam precedente fine causalitate mōveat.
In p'ntib' n. ipsemet propria obiecti sui ut n
dicit ad illud p'cipiendum q' p'cepto in illa
bona & quoniam sit eand' dubio finez rōz p'p
ize potest sine postea sui obiectum voluntatis

Alia obiectio.

impio sine aliunde nōtatez p'cipiat. Si deniqz
obviant ex hōz q'q' fixem rō eē causa p'p'ia
cū rō caet notione & actione p'p'ia p'p'ia
modo metaphorica. Q'ideo fixem rō nōtōne

Solutio.

Dicit caa p'p'ia eē q' agentia p'p'ia nōtōne
p'p'ia illa finez notione impulsa effectz & opa
tōz p'p'ia ob finem aliquem producat.

Quaestio

poro cū q'q' fixem nōtōne efficiat finem p'p'ia ut
sit actu dum nōtōne q'q' p'p'ia p'p'ia q'q' p'p'ia
nōtōne nōtōne cum finem p'p'ia rōtōne q' rōtōne nōtōne
bituz eē finem an finem p'p'ia nōtōne rōtōne p'p'ia
forma intelligibilem quā nōtōne efficiat; deniqz nōtōne
actu sit intentionatuz eē nōtōne nōtōne. Q'ideo

Responsio

cū p'p'ia rōtōne finem nōtōne efficiat finem p'p'ia rōtōne
ale q' ut habet ut habebit ut hōz p'p'ia ut habet

Q' p'p'ia hōz p'p'ia

poē indicat. Q' p'p'ia finem finem illud p'p'ia causat

forte cuius sequendi gratia efficiens movet & operatur per efficiens
 movens in movens ut agere quod esse reale; quia intentionale
 iam habet quod finis causat secundum esse reale. Denique
 illud esse causat finis quod cum non ageretur finem
 sua dicitur laborare: sed frustra dicitur laborare
 cum non ageretur finem secundum esse reale quod est:
 quod secundum illud esse causat finis secundum quod illud est
 per se & quo presente cessat actus quod agens
 appetitum explet & in cuius possessione agens cessat
 quod in se habet efficientem quod est esse reale quod finis
 causat secundum esse reale. Est autem esse intentionale
 quod negat finis causare in sensu ut cognoscere
 actus agentibus in quod finis non causat:
 in nullo modo finis movet agens nisi per hoc quod
 esse intentionale ut in ipso agente per finem, ut in alio
 agente ad finem dirigit quod addo per ut sensu care
 per quod habet esse intentionale finis non habet illud
 quod tales res ad finem suos dirigit semper eam
 utitur et illud esse intentionale.
 sed obicit Non est in se causare per finem actus ut in
 ut est non ens quod non potest causare Respondetur non est
 actuale non potest causare nego; Non ens quod non actu
 est nec esse potest ut reversa ut indices agentibus non
 potest causare concedo sed non est in se non ens nega
 quod esse finem. Unde quod non est ens actu
 existens itaque potest ita et id est quod non est actu

obicitur - da

existens mouere potest ut appetibile. obicitur etiam si
fit ut esse reale finis non sequatur in operibus agentis
et saltem tunc agentis moueri secundum esse intentionis
reale finis. Quod autem per se videtur. Vnde sapienter

Solutio

et adhibet medicina motus appetitive sanctitatis
quod magis actu sequebatur. Quod et in hoc casu agentis
moueri secundum esse reale finis quod et si actu non
fit nec futurum fit per se esse. sed existit
Non enim illa solum quae actu existunt sunt entia
realia sed et quae prohibita cum possint intelligi.
Et talia sunt bona in eis et boni conuersationis
bona et appetitum agentis mouere potest in bonum

obicitur - da

fit obicitur appetitus et sunt subiecta rationis finis. De
his sapienter sic fit ut agentis mouere in re que
sunt in se impossibile et saltem tunc finis causat per
esse intentionale. Quod magis fieri potest ut agens
mouere ab aliquo quod appetitum est impossibile, quia magis
subtile ut non sit ratio subiecta ita nec sit ratio
consequentis nec rationis finis accipere igitur est ut esse
impossibile si quo modo agentis mouere debeat in
prohibitione aliqua iustitiae eo modo quo malum in
dit forma boni ut a voluntate appetit. Vnde
et quod appetit quod sperant quod nec est nec erit nec nec
esse potest illud non appetit forte ut tale per se in malum

Solutio

hoc est, ut qd' reuera tale, appetit e' illud forte ut
 possibile atq' adeo reuera impossibile secundum apprehensione
 ipse e' possibile. *Obijciunt* 3° Nihil actu caat nisi obiecta 3ta
 actu sit alioq' nō caat realem e' effectū reale nō
 et alio realit. s; finit secundum esse reale ut hinc
 non cogit q'. hoc argum' est si in superiori se fecit solutio.
 conueniat eiq' in solutio a superiori quique modo
 uerba rem hanc paulo clariorem reddet hanc
 negando maiore: & licet alio caa nunq' nisi in
 actu existant actu causent hoc in finit finale
 caa attribui nō debet unq' nō est q' sola caa
 finalit ut ex defectata met' causet: tm' n. abopt
 rei defectata dum defectat respugnet nō esse ut
 obiq' repugnare uideat esse gradum desiderium
 eorum q' nondum hinc unq' quib' ut nō p'ca
 cum ee possint nondum s; Itaq' nōc mouent pro
 p'ca & metaphisic fin' nōc uei efficiend' & obiectu' *Discrimeniter*
 ionib' hoc e' discrimib' q' nihil p'cipue mouet s; nōc
 dōm in reum caa saltem p' nōc nōc alioq' unq' nōc
 uentū agit: Ut aut' metaphisice moueat salit est in
 ut sit actu applexum ab agente aliquo creato; isto n.
 nōc dōm caa agent' e' statu intendenti potia ad
 statum intendenti actum: Verū istum esse reale q'
 intendit e' nōc mouendi; conuolū' aut' illy e' g' dōm s;
 qua nōc mouet ut dicitur est. *Obijciunt* q' dōm effectū nōc obiecta 4ta
 est caa s; finit secundum esse reale e' effectū q' nōc est

causa de ita rationali finem q. q. hanc s. v. r. e.
spondet effectus forte no. e. ca. q. q. n. a. t. v. t. i. c. a. n.
dem rem quaterq. efficiens ad se. efficienda q. sequi
dum de. monet. sint. eo. ; & eandem. ipsam. rem. in
factam. ut. angustam. quaterq. appetitum. salutem.
et. unq. reddit. effectum. esse.

Quae ad. e. h. e. n. t. t. effecti. ca. finalis. non. nat. e. e.
o. i. o. efficiens. op. a. c. e. s. in. y. t. numerandi. sint. a. a. d. i. q. t. m.
pro. q. t. i. o. n. i. s. s. u. n. g. s. o. l. u. t. i. o. e. 2. d. o. p. h. y. s. e. x. q. 2. 2. a. r. t. i. s.

Legit. Coni. b. e. d. e. e. o. p. a. h. & f. i. e. r. e. a. l. i. q. u. e. m. o. b. t. i. n. e. r. e. s. u. n. d. e. t. u. s. u. s.
op. a. c. e. s. o. r. d. i. n. e. m. q. u. e. n. d. a. m. t. e. s. e. h. a. t. e. s. p. e. c. t. a. t. i. q. u. e.
i. u. n. t. e. a. t. e. p. a. p. u. l. i. t. a. s. i. m. p. l. e. x. a. n. t. e. s. i. n. t. 2. d. a. d. e. s. s. e.
d. e. m. e. n. s. e. m. a. f. r. e. q. u. e. n. d. i. 3. t. a. I. n. t. e. l. l. i. c. i. t. a. q. u. a. u. o. l. u. n. t.
f. i. n. e. a. d. i. p. s. i. o. p. t. a. t. n. o. n. i. a. m. s. i. m. p. l. i. c. i. a. p. p. e. t. i. t. i. o. n. e. u. t. n. a. t. e.
s. i. t. n. o. v. i. a. i. d. o. n. e. a. n. o. r. d. i. n. e. t. i. p. t. i. c. u. l. a. t. i. m. e. p. s. t. a. t. i. s.
q. t. i. s. e. a. t. a. M. e. d. i. c. i. n. a. a. d. e. u. n. d. e. m. p. a. r. t. e. m. c. o. m. p. a. r. a. t. i. o. n. e.
i. n. v. e. s. t. i. g. a. t. 5. t. a. I. n. d. i. c. i. u. m. t. m. o. d. i. s. 6. t. a. m. e. d. i. c. i. n. a. e. s. t.
A. t. q. u. a. r. e. s. o. l. u. t. i. o. n. e. m. e. d. i. c. i. n. a. e. p. o. s. s. i. b. i. l. i. t. a. t. e. a. p. p. l. i. c. a. t. i. o. n. e. s.

Quasi
F. i. n. e. a. d. e. p. t. i. o. Quae. n. t. q. a. p. p. t. e. r. n. o. n. h. a. e. s. a. d. i. c. i. t.
m. t. e. f. f. e. c. t. u. s. c. a. s. i. n. a. l. i. s. m. e. m. o. r. a. n. d. a. s. i. n. t. c. o. m. m. e. n. t. a.
q. u. o. d. p. r. e. v. e. n. i. e. n. t. i. q. u. o. d. d. i. c. t. a. s. u. n. t. r. e. s. p. o. n. d. e. n. t. i. a. i. p. s. i. s. t. e. n. t. i. s.
D. u. p. l. i. c. i. t. a. t. e. s. i. m. b. r. : D. u. p. l. i. c. i. t. e. e. s. t. f. i. n. i. s. e. f. f. e. c. t. u. s. a. l. i. o. s. n. e. c. p. r. o. p. r. i. o. s.
D. i. c. t. o. s. a. l. i. o. s. n. o. s. o. l. u. m. n. e. c. p. r. o. p. r. i. o. s. d. i. c. t. o. s. s. i. m. b. r. e. s.
p. r. i. m. o. d. i. c. t. o. s. e. f. f. e. c. t. u. s. : I. n. s. o. s. t. e. n. t. i. o. n. e. q. u. o. d. i. l. l. a.
a. n. t. i. q. u. e.

...arbores numerata et q̄ in media explicita foruntur;
 ...a finis cetera. Hoc ut inle factis patet q̄ res q̄ finis
 ...ominat nota eā finalis proprio modo et voluntate
 ... ad amore v.g. supradictum q̄ est prioris q̄ntis
 ... ille quos est uery effectus eā finalis. Por
 ... ga in illo amore nesci bonitas & quementia q̄
 ... voluit vult effectus ad se p̄trahat eo modo quo finis mo
 ... vere ac p̄trahere solet.

capit 8 uum.

In quo cap. stater & phicoa controuersiam ad p̄sentia
 ... tam parū facientes p̄p̄nt utq̄ vtrumne p̄p̄ si
 ... Deinde quam sit res neutra in rebus
 ... cum res naturaliter necia sint atq̄ oculis
 ... formati q̄ pedes uenter & cetera animalis v.g.
 ... talibz ordine q̄structa an id p̄
 ... ueniat a nāa an uō ab aliquo fine. Affirmationem
 ... q̄ntis p̄tem in rebus ḡcludit stater 1^a. Curatio
 ... casu ut fortuna sunt res p̄ nec p̄teritū sunt: at
 ... res naturaliter p̄ aut frequentē tales eueniunt q̄ res
 ... naturaliter a casu non sunt q̄. It p̄ finem q̄ nāa,
 ... su nō p̄ finem sunt. 2^a Da Ars aut p̄tū
 ... aut ipsa imitah. Sed ars p̄ finem op̄ali
 ... & nāa. 3^a Non ḡtingeret error in arte nisi
 ... ars p̄ finem ageret q̄ et in nāa p̄tm seu error
 ... nullus ḡtingeret nisi finem nāa intenderet; 3^a

tam in arte quā in natura contingunt errores. s. quod
 in arte patet Medicis. n. in potentia n. convenientia seu
 nō comodo tunc medicamenta scribit. Quod in natura
 patet ex monstris. Hinc tandem sunt fortis etia
 lente p̄t̄ta coarctant sese omnia oculis ultro respicunt
 natura pulchritudo decoris mirabilis quē res nō diffimulā
 in se aggruent varietatē sic cōstitat ut eundem
 affeū aliumq̄ finē p̄scripto cōstitare nō poēt utiq̄
 q. 1. art. 1. Docent conimbr. Neq̄. n. varietatē
 convenientia de p̄scriptōe aliqua inconstatōem patit;
 neq̄ in tanta naturam varietate stabili est autē
 utinam p̄scriptō in res p̄syrice in aliquod cōe bonū
 q̄ finē rēq̄ obtinere op̄let univēsa cōspirare.
 Est autē hoc bonū natura p̄scriptōe ordōq̄; cuius appē
 titō & p̄ndium nō solentiam potestōm p̄t̄m nō
 do colidit; nō firmiorū insicillitatēq̄ acutē contra
 riorū impetū respiciat. Ac deniq̄ sic univēsa ad
 temperem & moderatōem vocat ut nō tam in se
 diffidit diffidere quā in cōe factū & amictū cō
 sere videant.

vide conimbr.

Quaestio 3ta

Contiaes quaedam et fixe licet solita

^{in dicto}
^{firmis e. ad conimbr}
^{omnium}
 Declarat. Primum dicitur sicut a p̄t̄is fixam e. cōe. acūq̄ omnia q̄
 sic manifeste declarat. q̄ efficiens nūq̄ agit nisi
 aliumq̄ q̄a s. necesse est ut finis sit a quo nō

agendi novam: Jam u' ipsi efficienti alicui fit ut
 e' sua forma educta atq; adeo sua una in forma
 efficiendi opa ex potentia sua educta causalitatem sua
 experiat utq; compositum instituat. potest itaq; fi
 nib' dicitur causam omnin' casu id' in origine ad modu'
 iam telaratum s' est limitate; quodq; a agente qua
 si dignus ac instantis est ita in ordine movendi
 id excellit q' movet eae notum; quo no' se h' fi
 Neg' cum ipse moveat laterat eae ac ab alio move
 atur ut ait Aster 3o d' q'ia sep 54. Quamvis cu' ^{Quo}
 ca hoc fitae finalis eae efficiente instantior Nota ^{respondet}
 du' finalen eae pre' comparari ut in agente quod
 ipsa alluit & metaphisica notione contat; ut cum
 eig' opae aut medij q' ad obtinendu' fine appli
 ank. Reliquis in p'nt' omnis si cum agentis
 opae tantummodo g'ferat dicitur e' eae finalen
 interdu' e' ^{effectu} efficiente nobilior; interdum non e'.
 pars prior tum ex alio tum ex beatifica sanctorum
 g'emplare q' nostroru' actionu' finis est ipse longe
 p'stantior ac ostentior colligi fit: postea uere exem
 pla quotidie occurrentia contingant. V. g' cum quis
 pecunia iumulanda studiu' philosophia cu' ta p'p'ia
 studiu' pecunia ut maximu' stimuli p'p'et.
 Sed siu' solet finem eae e' nobilioru' illis dare bo ^{de dicitur}
 nitatem a nobilitate ordinis & nequam. primum
 patet q' a media sua ab efficiente usurpata coe
 quende

consequendi finis a se ipsis & ad se ipsis. po
 stquam et clam e multa n. p se no amarent qm auct
 ta q ferunt ad finem: sic amara potio accepta e qua
 bitis est pp sanitatis: sicuti quam ee debeat nesci
 ra mediorum qz modis de qz ordo spectata ex pte
 quam n. medicamentum quantum illig quo tpe
 habetee debeat attendit ex sanitate. Licet n. m
 dia nebum ac mesura a fine de sumat finis
 ipse modum non ut ut recte aperit. Hinc 10 pte
 6. Nam sanitas ab ipse no de mesura ex potitur
 medicamenta eateqz in quatenus ut sanitate gra
 curat.

NB.

3m dictum

3tio: in fine ee pinnua intentione ultimam ex pte
 generatione: Unde hinc illud q e in in causando e ul
 mi in ostendo: qm in non ita se accipienda tang
 pte hinc ee uera: neq. n. finis p caat e uol
 anteqz sit actu ut falet si qz domum iam facta
 appetat ut sanitatis iaxi parte qferuare pntat.

Quo no hoc dicitur pte in
 intelligendi.

Finis dicitur

Unde nata e ita quoz dicitur qua finis dicitur
 Inat in cor q opationi pcepitunt in quoz e pte
 one agentia minime tendunt qz eam oo casu opat
 ut eis conungi aut asfrimulari possint; quo pacto dicitur
 e finis non solum creatura intellectualis q ipse pte
 pt s; et talis raa q pte dicitur dicitur e pte pte
 suo modo affectat. et in fine q agentia actioni

no manibus eodem cognoscunt modica & sine in ea nullo modo apprehendant. Contra hoc deum obijci: In dem obiectio
 toum operationibus multa & admodum manifesta rōn in di
 ad rōmā; q̄ nō oīs p̄rog rōn epp̄ia sunt q̄ sine
 nō h̄ manū h̄ forte quoq̄ cognoscunt. H̄ns probat
 eḡ mutua Iḡatione qua int̄ se uti cōp̄uerunt
 aues n̄pe q̄ sibi cōp̄iunt ac inuicem respondent.
 Dem̄ q̄a in eis multa ebeant instutum insignia Āaob̄ationes
 ut in leonibz magnanimitatē in canibz amorē, in
 eleph̄antibz prudentia et: p̄terea q̄a eom̄ rōnnulla
 tanto ingenio & artificio sua opa moliant ut non
 nisi ex artis regula ad eoz rōn officere uideantur.
 Dem̄ q̄a sapienter bruta res futurab p̄sa p̄re.
 h̄ns p̄i uisunt acuz mutas flumias & tempestates na
 tūras; q̄a p̄ima certitudine p̄am̄tiant. Sed responder̄ Responder̄ p̄
 bruta nihil p̄rog n̄r n̄pe: q̄a h̄ns p̄rog
 eoz ab illi ebeant non distingui. Dem̄
 ipsa quoq̄ sicut loies agendi libertate p̄rita eē
 falsum eē inde p̄ti colligunt; q̄ s̄p̄t̄ bruta B.
 p̄rog nichilō q̄dam p̄antibz in h̄ quā sequit̄:
 Ser̄. a. uulpes subdola s̄t; ser̄ aranea ingenio
 sa & infidiatior; ser̄ gues circumsp̄cta; ser̄ lepo
 res p̄anti; ser̄ lupi p̄dator; ser̄ apes indu
 stria; ser̄ formica p̄mida. Atq̄ ita h̄ns p̄e
 cied ex mutua p̄p̄ensione certum s̄nt op̄andi
 modū à quo non descedunt. Atq̄ ad sua opa certa

& nō alia sese applicant. Nō ita sgti hōes in una
specie quoniam unum certum opandi modū a nā
p̄cipuum observāt s; pro ea qua possent arbitriū
bertate varia diversissimāq; studia complēt.

Respondet ad 1^m Ad 1^m respondet Animum s; nō unū concerta ut cū hō
emag rōis cum id signis natūty quō nō fieri potest

Respondet ad 2^m Itaq; Ad 2^m tr̄ non nichilum s; nichilū quā
dam unū rā bñtis mēc in vitz ab agente hō

Respondet ad 3^m 2° profusiva. Ad 3^m. opa ista quālibet rā
s; arbitriū ab illis conji. quō n. arbores et

Animalia facultatum in absq; sensu radices suas
tam mirabilē in terra desipas ac dispersas hō
ramosq; tanto ordine ac varietate ex hōiales
sic et dmta animantes sensum opē soloz p̄cipū

Ita q; e; velut imago grām arhō opa sua ex
quunt. s; vltimū tr̄ bellior temperatū

Et: p̄cipua idcirco dare q; cali & clementi
flupū & qualitates abstrahat factū p̄cipū
art eiq; rāe nēitate obtinent; q; p̄cipū
libertate p̄dita minime sint. Itaq; letant hō
Arhō alijq; rōib; & affectib; imitant p̄cipū
nom̄ in rōib; suis nunc s; diffident hō

omne colligentū varietate. Cū nō ar̄ factū
qualitates p̄cipiant quā hōes illa reddi p̄cipū
p̄cipū rōib; nō occupant ar̄ ita
p̄cipū q; ditionib; & mutationib; nō p̄cipū

Quo bellior qualitates
tantū p̄cipiant quom̄
hōmies!

gna in subtilis corpore non datur quantumlibet duo
 priora inueniantur. Illud in epica conuersione
 ubi unum eorum finis eorum efficiens & e conuer-
 so: Nam quod est per finem pendet a fine ad
 equum finis non uera causa dicitur: Quicquid non pen-
 det ab alio ex se non habet esse ac finis reuera
 in initium abit: Omne autem quod est est regentium
 iam a quo in esse aduenit & conuenit de conuen-
 ditur.

Nota bene.

Per efficiens
 finem
 in se

Quod autem nulli
 rei efficiens causa conueniat cui non est finis
 competat probatur: quia quod ab efficiente causa fit
 per actionem aliquam fit; & omnis actio perdat
 bonum & finem & quod a causa efficiente fit per
 finem aliquem fit adeoque necesse finem finis
 uendicat. Item quod non habet causam efficientem
 non habet esse ab alio sed a se: quod est esse a se
 est per se & non per aliud: Non ergo finis est cuius
 gratia fit. Illud quod certum est quod unum
 materia & forma partem esse formam finale conuen-
 dere; in talia non possunt habere esse a se alio
 adeo necesse fit ea ab alio & alioquin gratia fieri.

Ad quodlibet caute
 conuenit in quadam
 aduenit in uarietas
 conuenit.

Quod autem nulli
 conuenit de: quia non ad quodlibet reuera conuenit

quodlibet quatuor partita causarum varietas generat.

Quo dicitur Aristoteles Efficiens & finis esse sibi mutuo quantum ad hoc.

aut ob idem quod supra indicatum. Et quo dicitur idem

et dicitur Zab: 2do d nobis d mouet eis qd tota caetera

anc et Magna: de efficientib agit pp finem;

et: Non ois effectus est causae finalis h. illa h

alterius grae efficiunt V.g. Motus mang qd efficiunt

ob aia pp sumptu hinc ubi: Illi u. n. qd Zab: 4 pp

le expectat causae finalis nullam tunc ut conle

tas qd pp se expectat ab amica. Veru. hoc dicitur

nonnulla qd si p dicitur auctor scribit no usqz ad e

dati uera. Nam efficientis se agit pp finem ut

se facit: qd et ois effectus ab ipso producit

finem. Ans no hinc e ex artibz Cosyga pbr:

quia qd ois effectus ab efficiente producit e ordi

nabilis atqz referibilis in finem nullum sine bo

o sine malo. Deinde posito est qd impossibile qd

quis effectus ab efficiente producit referi con

tinari no possit in aliu finem; h. ille ipse esse

qz alia rae qd dicitur e et finis. qz bonu qd p

one bonu sine fuerit: qd aptum qd effectibus

coneat atqz ab eodem expectat. Sic contemplatio

finis seu aia finalis aia quatenus ea nece habeat causae finalis.

apponit ad sui amorem allinit. qd et contemplatio

causae finalis. Nam hinc causae finalis

Reijunt Zab:

Obiectio

& ee caatuz a caa finali no offent. Si beat
eam taru modo ee caa finali q post ee mediu domi
pauo q glemptat, x q. no poe ee mediu dant
pna: respectu aia q. q. d. h. magis loquor

Solutio.

tunc hui caa finali ee mediu m d. n. o. n. p. i. c. u. m. i. l. l. i. s.
i. p. s. i. e. & e. f. f. i. c. i. e. n. t. e. e. f. f. e. r. t. b. y. a. l. i. q. u. o. d. i. d. i. s. t. i. n. g. u. i. t. q. u. o. d. f. i. n. e.
g. l. e. m. p. t. a. t. u. m. d. i. s. t. i. n. g. u. i. t. t. a. n. q. u. o. d. m. e. d. i. u. m. i. n. t. r. a. d. u. c. t. u. m.
A. g. g. r. a. t. i. o. n. e. m. d. i. s. t. i. n. g. u. i. t. t. a. n. q. u. o. d. m. e. d. i. u. m. i. n. t. r. a. d. u. c. t. u. m. q. u. o. d.
h. i. c. i. n. t. e. r. p. r. e. s. e. n. t. i. a. t. u. m. e. s. d. e. m. r. a. t. i. o. n. e. m. i. n. t. r. a. d. u. c. t. u. m.
d. o. m. i. n. i. u. m. H. i. n. c. q. u. o. d. m. a. i. o. r. o. r. d. i. n. e. c. a. a. f. i. n. a. l. i. s. p. o. s. s. e.
e. e. m. e. d. i. u. m. d. i. s. t. i. n. g. u. i. t. r. e. g. a. n. d. a. i. n. t. e. r. s. i. m. p. l. e. & p. r. i. m. o.
l. o. q. u. e. n. d. o.

Caput Novum.

Hoc ultimo cap. soluit altera q. s. p. i. o. n. e. s. u. p. i. o. r. i. c. a. p. i. t. u. l. i.
p. o. s. i. t. a. m. i. d. e. q. u. o. m. o. d. o. r. e. s. p. e. c. i. f. i. c. a. s. i. n. t. r. e. c. i. t. a. t. a.
c. e. l. e. s. t. i. a. l. e. s. i. n. e. r. e. p. t. i. c. o. m. p. o. n. i. t. q. u. a. r. u. m. a. l. t. e. r. a. e. s. t. p. o. s. i. t. a.
i. n. t. e. r. d. i. c. t. a. u. t. s. o. l. e. m. o. r. i. g. i. n. e. A. l. t. e. r. a. e. s. t. s. u. p. p. o. s. i. t. a.
i. n. t. e. r. e. q. u. o. d. h. i. c. a. l. i. a. s. p. o. s. i. t. a. s. i. c. i. n. t. e. r. a.
n. a. t. u. r. a. l. i. b. u. s. n. e. c. e. s. s. a. r. i. u. m. e. s. t. m. i. s. t. u. m. c. o. r. r. u. m. p. i. q. u. o. m. i. a. m.
e. s. t. f. a. c. t. u. m. e. x. m. a. t. e. & a. n. t. h. a. n. o. & r. e. c. i. t. a. t. u. m. e. s. t. a. n. t. i. u. m.
h. i. c. o. u. l. o. s. p. r. i. m. u. m. e. s. t. s. i. m. p. l. e. r. e. c. i. t. a. t. u. m. s. e. c. u. n. d. u. m. i. n. t. e. r.
e. x. s. u. p. p. o. s. i. t. a. e. i. d. e. m. q. u. o. d. d. e. b. e. a. t. i. n. d. e. r. e. Q. u. o. m. o. d. o.

Duplici ratione
= Sa.

igitur scilicet unius veritatis, res naturae scilicet non dicitur Quasi. 99
 unius veritatis scilicet beat necesse antea dicitur deus autem
 res naturae simpliciter et ex parte materiae an non ex
 veritate suppositio et ex parte finis sic scilicet debet
 et dividere utrum. Consequenter si videtur scilicet
 et non dicitur de caritate naturalem quod est a materia in materia
 et aliter dicitur ad hunc finem naturalem a fine; quod aliter dicitur
 et dicitur dicitur Naturae est a materia vero vero naturae
 a fine; Ut dicitur quod talis est quod a ta
 lem ut materia tamen ad hunc talem ut materia quod
 ad hunc finem est ad hunc occultandum et de
 erendum a nostris extrinsecis: sicut scilicet scilicet
 dura quod ex ferro est ferrea tamen est a fine
 ad fundendum est ordinata. Porro naturae
 utrumque ad physicum spectat magis ut res,
 scilicet finis quod materia probatur quod ad hunc causam
 naturae in materia forma est de finis: Summam
 scilicet veritatis dicitur forma; si forma est est
 ad materia ut scilicet lapis ligna non tamen contra finem,
 quod scilicet a negare conclusionem ad principium negationem
 procedit: sicut scilicet non erit nisi ferrea sit; et si ipsa
 est ferrea erit; non tamen si ferrea est ipsa est. De Non De Monstris vi
 scilicet placet vobis quod quod ac scilicet docet tot. de totidem.
 2do phys. q. 13.

Responsio.